

Oromε Shεεn **Tudunmᵃᵃ Pᵃli ya sεmε wemu tun** **Oromε shεεn mu ge**

Jᵃgᵃ wu jε Pᵃli wε?

Wèe ya dᵃᵃni cε Pᵃli keree ni, bani Luka ya fiin nijnεhεmε jo wu shizhaa na Kapyegeee Kitabu wu ni. Yawutu wu bye wii wemu ya se Tarisi ni Silisi fiige ki ni ge (kee nijaa wogo ki jε Turuki wo fiige ki ni). Oromε shεn ja wu bye wii bε (Kapyegeee 22:26-28). W'a bi kalaa fo xuuni Yawutuu pu wo koo li ni Zheruzalemu ni. Lowaa bye wu ni fo xuuni ba Yawutu jε wε, na n'a daa fεε pu kana fo xuuni. Ga, a Kafᵃᵃ Yesu di wu yiri na wu yaha Damasi koo na, kᵃnhᵃ wu shε Kile wo Jozaama pu jo shi wusama bε mu wemu jε Yawutuu wε. W'a egilizii nijnεhεmεε sin Oromε fiige ki kugbᵃhᵃᵃ nijnεhεjεε ni, na sεmεε ka na tun egilizii nijnεhεmεε pii mu, na pii kan wu najiinεε pii bε mu.

We sεmε we kakana jᵃᵃᵃ

Pᵃli yε pyaa ya ta Oromε egilizi wu nᵃhᵃ tenjε wε, ga w'a we sεmε we ka, kᵃnhᵃ wu li shε Oromε shεεn na na wee w'a da mᵃ di shε pu yiri wε (Oromε Shεεn 15:23-24). Wu funjᵃ ki bye: W'i wu wo Kile Jozaama pu wo pyegana li shε pu na; p'i Kile koo li tii cε; wu Kile wo tiime pu shε pu na, kᵃnhᵃ p'i li cε na sipya bεeri w'a yaa ni Kile wo jᵃwuuro ti ni. Pᵃli ya jo: «Jozaama pu jo jε nε mu shiige bada wε, bani Kile wo sefεεrε ti jε tii, temu ya jᵃwuuro kaan n'a daa fεε pu bεeri mu ge.» Oromε Shεεn 1:16.

Seme wu kafila jugbaya

Oromε Shεεn 1:1-15 Pɔli fò mujuu.

Oromε Shεεn 1:16, 17 Oromε shεen seme wu kajugbohɔ.

Oromε Shεεn 1:18—3:20 Sipyii beeri mago wu ne juwuuro ti na: Yawutuu fara shi wusama na.

Oromε Shεεn 3:21—5:21 Na dà Yesu na lee gbɔɔrɔ ni Kile ya sipya jateni sipyitiime, m'a juwuuro be ta.

Oromε Shεεn 6—8 Kile Munaa gbɔɔrɔ ni sipya ya já naari tiime ni.

Oromε Shεεn 9—11 Karijεεge kemu ki ne Yawutuu ni n'a daa fεε pu te ni ge.

Oromε Shεεn 12:1 —15:13 N'a daa fɔɔ naarigana.

Oromε Shεεn 15:14—16:27 Pɔli ya fiin jo wuyε shizhaa na, na Oromε shεen shaari, na duba pye pu mu.

Pɔli fò mujuu

¹ Ne Pɔli, Yesu Kirisa wo bulo we, neye pyaa k'a we seme we ka. Kile ya ne yiri na pye wu tudunmɔ, kɔnhɔ ne da Kile Jozaama pu yu sipyii pu mu.

² Kile bi Jozaama pu jɔmεε lɔ fo taatuunnɔ ni, na wu tudunmɔɔ pu yaha pa. A pee di pu ka Kile Kafila fεfεεε wo wu ni. ³ Pee Jozaama pe ya wu Ja Yesu Kirisa kaa yu, wee wemu wu ne saannaa Dawuda yasege sipyii kabaɲa na ge. ⁴ Ga na saha ni Kile Munaa ni, ba w'a ne na foro xu ni we, a lee di li she na Kile Ja wu ne wii, na sefεεεε wa wu mu. Wee Yesu Kirisa we, wu Kafɔɔ we, ⁵ wee gbɔɔrɔ ni Kile ya niime tirige ne na, na ne pye wu tudunmɔ, kɔnhɔ shi wusama wo sipyii p'i dà wu na, p'i wu

ገጠጩ ርዕ. ⁶ Kile ya yee piimu yiri na pye Yesu Kirisa wuu ge, yee be niñe ki wa pii sipyii pii ni.

⁷ Yee piimu beeri pu wa Oromε kulo li ni ge, yee piimu ya taan Kile mu, a wu yee yiri na pye wu fεfεere sipyii ge, yee mu ne we seme we tun. Na fò wa yi mu: Wù To Kile ni wù Kafō Yesu Kirisa wu niime ni ገገገገ kan yi mu.*

Pəli funጎ wa wu she Oromε ni n'a daa fεε pu yiri

⁸ N'a da venhe baraga taha Kile na Yesu Kirisa gbəəəə ni yee beeri wuu na, bani yee wo n'a daa wu kaa ya yu koጎ ki kabaya yi beeri na. ⁹ Jozaama pe pu wa Kile Ja wu kaa yu ge, ne kapyenεε pyi Kile mu pee keree na ni na zə wu beeri ni. Kile wa li seeri na tuun beeri ni ne jerege pyi ge, ne ma jerege pye yee be mu. Ne da ga lee ጎ yaha we. ¹⁰ Ne kunni wa na Kile jeri jo li bi je wu jidaan, wu koo kan na mu di she foro yi na. ¹¹ Bani l'a taan ne ni gbangban na she yee ገ, kənhə di Kile Munaa li wo loolodaa la kan yi mu, kənhə y'i fanha ta. ¹² Lee wo kəri wu wa nago w'à saməhəəə leni wùye ni n'a daa wu shizhaa na, wee wemu na wù beeri ya pinne ge. ¹³ Na cebooloo, ne funጎ wa y'i li ce nago teεgeε ni jehenεε ni ne ma giin di she yee yiri, kənhə di she na labye wu kuduun ገ yee be niñe ni, ba ne wu kuduun wu ta shi wusama niñe ni tagana lemu na we. Ga fo na pa gbara njaa na ne sanha lee koro ta we.

¹⁴ Bani sipyii pu beeri wo Jozaama pu foo li je ne na: kugbəhəəə sheen fara ገà funጎ sheen na, kalaa fεε fara kalaa baa fεε na. ¹⁵ Lee wuu na ne jidaan

* **1:7** We duba we je Kiriceen fò kangana.

kaa li j_{ne} na Kile Jozaama pu jo yee be mu, yee piimu pu j_{ne} Orome kulo li ni ge.

Kile Jozaama pu wo sefeere te

¹⁶ Jozaama pu jo j_{ne} ne mu shiige bada we, bani Kile wo sefeere ti j_{ne} tii, temu ya juwuuro kaan n'a daa fee pu beeri mu ge. Yawutuu mu p'a fenh_e jo, na na no shi wusama na. ¹⁷ Jozaama pu p'a li shee na n'a daa ye nigin funno ni Kile ya sipya jateni sipyitiime. Cogo watii wa nige lee na bada we, ma na jo ba l'a ka Kile Kafila wu ni we na:

«Sipya wemu w'a da Kile na,
a Kile di wu jate sipyitiime ge,
wee na ba j_{ni} sicuumo ta.»*

Kono sipyii tiibaara

¹⁸ Kile ya wu loyire li shee na yiri fugba we ni Kile j_{ni} fyaara baa sipyii ni sipyitiibaalaa na, pee piimu p'a pu katiibaagaa taga na can wu jaha koon ge. ¹⁹ Lee loyire l'a zhee pee na, bani lemu beeri na ja je Kile keree ni ge, lee ya ta nmoho pu na we, Kile ye pyaa ya lee she na fiinne pu na. ²⁰ Fo kono ki yaaduun wu ni, Kile ye pyaa wa cogo wemu na ni wu tene baa sefeere ti ni ge, wa shishiin da ja wu ja we. Ga w'a yanmuyo yemu yaa ge, lee beeri ya jeni na fiinne yee yanmuyo yi keree na. Lee wuu na pu da ga ba karii ta Kile jaha taan we, ²¹ bani p'a Kile ce. Ga, pu ya ta soo na wu pele na Kile wu j_{ne} we. Pu ya baraga teri be wu na wu kapyegee ki na we. Pu fungonyo ya jeri juno baa woyo. Lee wuu na nibiige ya je pu fungonyo baa zoloo pu ni. ²² P'a puy_e wii fungonyo fee, ga p'i j_{ne} nahanahanaa.

* **1:17** Habakuki 2:4

23 Nəərə fəə Kile wemu wu jε wu da ga xhu bada-ε ge, yani p'a wee pεε ge, a p'i wee yaha wà. Sipya wu jε wee na da ba xhu ge, a p'i ganha na wee wo jaa yari, ni shazhεεε, ni təəyə shishεεε yanmuyə, ni jinε yakokaara na byi yapεεε, na ganha na kee yapεεε kii pεε.

24 Lee wuu na Kile ya pu yaha puyε mu pu wo kanəhəyə yi ni, na saha ni pu jidaan keree ni. Lee funnə ni a p'i ceməhəwə keree taga puyε fanha.

25 P'a she Kile wo can wu ni, na daha kafinεye na, na ganha na Kile wo yanmuyaaya yi pεε, na kapyenεε pyi yee mu. Kile wemu wu jε yanmuyə yi bεeri yaavəə ge, na wee yaha wà, wee wemu w'a yaa ni masəhə ni gbee ge. Amiina.

26 Lee na Kile ya pee yaha pu wo ceepuuro la keree ki kenε ni, kee jε ceməhəwə keree. Kile ya jo lemu ganha ba byi-i ge, lee li jε pu nibyii. A cεe p'i namaa pu yaha wà, na ganha na puyε sinnεε. 27 A namaa pu bε di bye mu ni puyε ni. A pu kaa di sii shə puyε ni fo na doru. A pu bε di cεe pu yaha wà, na ganha na puyε sinnεε. Mu bəəngə da ba pu ta na saha ni puyε pyaa piinnε ki ni.

28 Ba ma na jo pu ya ta səə na Kile cε wε, lee wuu na Kile ya pu yaha puyε mu ni pu fungənkuyə yi ni, kənhə p'i kapyebaagaa pye. 29 Pu zələə ya ni katiibaagaa tuuyo bεeri na: pu fungənyə y'a kolo, pu yanmuyə la d'a pe, p'a kolo, pu d'a ni jεgbəə na, sipyigbuu di dan pu ni, ni yokəənrə, ni nanmahara, zəguunə jε pu ni, ni yayiriye, 30 ni sipyii mεkyεεgerε, Kile d'a pεn pu mu. Pu shiige keree ya jεhε wε, pu tabaara d'a pe, na jəsanga já, pu kakuunəə saməhəwə d'a pe, p'i ya pu sefεε

ገጠጠኛ ኮን ወይ. ³¹ Fungonyo baa fεε pu ገዩ pii, pu ገዩ ገጠጠኛ fεε bada ወይ, ገቤባይ ገዩ pu ነ ወይ, ገባላላ baa fεε. ³² Ali na ta p'a li cε xጋ na Kile wo kiiri wu wa wā, na sipyaa sipya w'a we kashi we pyi ge, wee ya yaa ni xu ni. Lee bε na p'i kee pyi sanha. Na fara lee na, sipyii piimu p'a we kashi we pyi ge, pee p'a sጠi.

2

Kile wo kiiri wu keree

¹ Ayiwa, mu wemu w'a pusamaa jaagi ge, m'a pye sipya tuugo bεeri, Kile wo kiiri wu da ga ba doro ma ገባጋ ነ ወይ. Ma ba pusamaa jaagi mayε pyaa m'a jaagi. Bani keree kiimu na mu wa sipyii pu jaagi ge, kee shi muyε pyaa bε wa byi. ² Na ta wèe bεeri d'a li cε na sipyii piimu p'a kee keree ki pyi ge, Kile ya kiiri kጋጠ pee na na bε ni can ni. ³ Ayiwa, muyε pyaa ba sipyii jaagi pu kapyegee na, na ta muyε pyaa bε di kee shi pyi, ta mu ya giin na mu na ba shጋ Kile wo kiiri wu na? ⁴ Kelee Kile wo saama nigbጋ pe, ni wu loxulo le, ni wu lotaan le, ta mu wa yee wii yaaga ወይ? Ta mu ya li cε na w'a pee saama pe bεeri taga na koo leni mu tጋan, kጠhጋ m'a daburajε jo, m'a jurumu wu ገጋ yaha ወይ?

⁵ Ga mu niwii l'a waha, mu funጋ ገዩ mu wu daburajε jo ma jurumu wu na ወይ. Lee wuu na Kile wo loyire lisana mu ya dጠri na waa mayε na na yeri wu loyire le ni wu kiiri wu caጋa ki ገaha na. Kee caጋa ke Kile da ba wu kiiri wu shε, kiiri wemu w'a tii ge. ⁶ Wu na ba sipyii pu bεeri nigin nigin kiiri kጠ na saha ni pu kapyegee ni. ⁷ Piimu bεeri p'a la le na kasaጠaa pyi ge, na masጠጋ, ni pጠጠε, ni ገጠi sicuumጋ nixhጋbaama shaa Kile mu

ge, Kile na ba j̄ni sicuum̄o kan pee mu pemu da xh̄o wε. ⁸ Ga piimu bu zhe Kile ni, na zhe can wu ni, na s̄oo tiibaara na, Kile wo loyire nigb̄oo le, ni wu j̄atanhaṇa ki na ba do pee j̄uṇṇ̄o ni. ⁹ Can dε! Kanhama ni j̄akpaan w'a da ba do kakuubyii pu bεeri nigin nigin j̄uṇṇ̄o ni. Yawutuu p'a da ba bye shenshiilee, lee kadugo na shi wusama di na taha wà. ¹⁰ Ga piimu bεeri p'a kasaan̄aa pyi ge, pee bεeri nigin nigin na ba Kile mas̄oṇṇ̄o, ni wu p̄eṇṇ̄e, ni wu j̄aṇṇ̄e ki ta. Yawutuu pu da ba f̄enhe bye shenshiilee, l'a na n̄o shi wusama na. ¹¹ Bani Kile ya sipya wa wo wa ni wε.

¹² Sipyii piimu bεeri p'a jurumu pye na ta pu ya Kile tudunm̄oo Musa wo saliya wu cε-ε ge, pee bεeri na ba gyεεgi na ta wee saliya we niṇṇ̄e j̄e pee wo kiiri wu ni wε. Ga piimu bεeri p'a jurumu pye saliya wu nij̄exh̄oḡo na ge, wee saliya wu w'a da ba pee wo kiiri wu k̄on. ¹³ Bani piimu p'a saliya wu jom̄o pu nuri, na ta p'i ya pu koo j̄aari-i ge, Kile da ga ba wee wa shishiin wii sipyitiim̄e wε. Ga piimu p'a saliya wu koo li bεeri j̄aari ge, pee Kile da ba wii sipyitiim̄e. ¹⁴ (Ayiwa, shi wusama ya Musa wo saliya wu cε wε. Ga t̄εεḡe kii ni, pu ma keree kii pyegan̄aa ten̄e na saha ni saliya wu ni. Pu ba kee koo j̄aari ali na ta pu ya wee saliya we cε bε wε, lee ya li sh̄εε na p'a kasaan̄aa cε x̄o, na ki pyi. ¹⁵ Lee ya li sh̄εε bε na saliya w'a yemu jo ge, na yee ya ka pu z̄oḷoḷo pu na. Pu funḡonȳo y'a wu sh̄εε pu na bε. T̄εεḡe kii ni pu z̄oḷoḷo ma pu jaagi; t̄εεḡe kii ni p'a kaj̄ii kan puȳe mu.) ¹⁶ Ayiwa, kee keree kii bεeri na ba foro kp̄εenḡe na caṇa ka, na saha ni n̄e wo Kile Jozaama pu yer̄e li ni. Kile na ba kiiri k̄on sipyii pu wo kaṇm̄oh̄oṇṇ̄o ki bεeri na Yesu Kirisa ken̄e kurogo

kee caṇa.

Kile ya Yawutuu pu jaagi

¹⁷ Ayiwa, yee piimu p'a yu na Yawutuu yee ṇe ge, yee ya yi tadaṇa pye Kile tudunmṳṳ Musa wo saliya we, na yiye pεε na yee pu ṇe Kile wo sipyii pee. ¹⁸ Go yee p'a Kile nidaan cε, na kasaṇaa bε cε shṳṳnri kiyε ni, bani yee ya kalaa Musa wo saliya wu ni. ¹⁹ Li wa yee funyṳ ni na fyεnmεε pu ṇe sipyii pusamaa, na yee p'a koo shεε pee na; na piige ni pusamaa ṇε, na yee p'a kpεengε shεε pu na. ²⁰ Yee wa yu na pusamaa pu ṇe kacεbaalaa ni kalaabaa fεε, na yee pu ṇe pu wo kalaatii, bani yee ya giin na Musa wo saliya wu ni yee ya can koo li cεmε pu bεeri cε. ²¹ Ayiwa nε jo, yee piimu p'a pusamaa kalaa ge, ṇaha na yee di ya yiye kalaa-i wε? Yee piimu p'a Kile Kafila wu yεre pyi na wa ganha ba nagaara pyi-i ge, yeeyε pyaa ki do, ta yee ya nagaara pyi wε? ²² Yee piimu p'a yu na wa ganha ba dṳṳṳṳ pyi-i ge, ta yee ya ti pyi wε? Yee piimu p'a yu na yapεrεε ya ṇṳ-ε ge, ta yee ya yaṇmuyṳ yuli yapεrεgbaya yi ni wε? ²³ Yee ya yiye pεε na yee ya Musa wo saliya wu cε. Ga yee ya wu koo ṇaari wε. Ta Kile bε yee ya fanri mε wε? ²⁴ Bani l'a ka Kile Kafila wu ni na:

«Yee Yawutuu pu wuu na shi wusama ya

Kile mεge kyεεgi.»*

Cekṳṳnrṳ ya sipya shuu wε

²⁵ Can na kuduun wa cekṳṳnrṳ ni na saha ni Kile tudunmṳṳ Musa wo saliya wu ni, ma bu da ma na saliya wu koo ṇaari kunni. Ga mu bu bye mu ya

* **2:24** Ezayi 52:5; Ezekiyeli 36:22

saliya wu koo jaari we, ma cekoonro* t'a pye nuḥḥ baa wuuro. ²⁶ Sipyaa wemu ya cekoonro pye we, na saliya wu koo jaari kuuni ge, ta Kile da ba weefoo wii kanna cekoonro w'a pye we? ²⁷ Yee Yawutuu, yee ya Musa wo saliya wu ce, lee kadugo na na cekoonro be pyi, ga yee ya wu koo jaari we. Shi wemu ne Yawutuu we, wee shi wu ya ta cekoonro pye we. Ga piimu p'a saliya wu koo jaari pee ni ge, ta pee da ba jaagi shan yee na kiiri wu cana we?

²⁸ Ayiwa, na pye Yawutu newiine ni, lee wa nago Yawutu ye pyaa pyaa ma ne we. Kelee cekoonro fe na ne ma ceeseege ki na, lee wa li shee nago tee ti wa cekoonro see see wuuro ti we. ²⁹ Ga, Kile ya sipya wemu wo zo neri ge, wee wu ne Yawutu wuyee pyaa pyaa. Yemu y'a ka saliya wu ni ge, li wa nago kanna m'a yee wo koo jaari ye we, ga Kile Munaa ya labye wemu pyi sipya zo na ge, wee labye we wu ne cekoonro see wuuro te. Pee Yawutuu pii ya masaha taa sipyii mu we, ga Kile mu pee ya masaha taa.

3

Kile ne nom ee fad

¹ Ayiwa ni li wa mu, ma na ne Yawutu lee kuduun wa leke we? Kelee kuduun weke wu ne cekoonro ni we? ² Ayiwa, li kuduun w'a peke kabaya yi beeri na. Li nizhiine Yawutuu mu Kile ya fenhe wu jom pu kan.

³ Ali pii nehe da pu ni, pu ne nomehee fee Kile mu we, ta lee na ja Kile wo nom ee feere ti kyeege? ⁴ Lee

* **2:25** **Cekoonro** bye kari neege nom ee wo fe Yawutuu pu mu pemu ya li shee na Kile wuu pu ne pii ge. Lee kalee le tayerege k'a bi peke pu mu fo xuuni. Zhenzi 17:9-14.

da já bye bada wε! Ali sipyii pu bæeri jεhε bye kafinejuu, Kile kunni jε can fɔɔ ma na jo ba l'a ka kagana lemu na Kile Kafila wu ni wε na:

«Mu Kile ba yu,
 pu bæeri na li cε na mu ya tii.
 Pu da ga já jaagi
 wa shishiin ta ma na wε.»*

⁵ Ayiwa, pii na jo na: «Wèe wo tiibaara ti jε kakuunɔ wε, bani tee ni Kile wo tiime p'a zhεε na fiinne.» Wèe di da ba yekε jo yee ni wε? Kile bu wu loyire li shan wèe wa juɔɔ ni, ta wèe da jo na w'a nahana? (Sipyii pii wo fungɔngɔ jomɔ nε yu mε.)
⁶ Kile wu shε nahana? Bada! Can jε yee ni wε. Kile da bye wu ya tii wε, dii wu bi da já kiiri kɔn kɔɔɔ sipyii na wε? ⁷ Pii bε na ba jo sanha na: «Wèe wo kafinejuu bu da lee na Kile wo can wu shεε, fo na nɔɔɔ bε tɛri Kile mεε na, jaha di da ba kiiri pye wu kɔn wèe na p'i wèe jaagi, na jurumupyii wèe jε wε?» ⁸ Ayiwa li bi jε mu, ta wèe ya yaa na kakuunɔɔ pyi, kɔnhɔ kasaanɔa di da foro ki ni wε? Bada! Pii wa wèe mεεε kyεεgi na xɔ, na wee kalaa we wèe ya gaan sipyii pu mu. Pee sipyii pii kunni ya sii yaa ni gyεεgi ni.

Sipyia wa shishiin ya tii wε

⁹ Ayiwa, yi jaha di wa dii nime wε? Ta wèe Yawutuu p'a ye sipyii pusamaa na? Bada! Nε li shε xɔ jo Yawutuu yoo, shi wusama yoo, pee bæeri ya jaari jurumu wu wo fanha ki nɔhɔ ni. ¹⁰ Ma na jo ba l'a ka Kile Kafila wu ni kagana lemu na wε na:

* 3:4 Zaburuu 51:6

- «Sipya wa wemu w’a tii wε,
 ali shen nigin be wε.
 11 Wa shishiin jε fungəngə fəə wε;
 wa shishiin ya Kile shaa wε.
 12 Pu beeri p’a kadugo le Kile ni;
 pu beeri p’a pinne pye kaḥəə baa.
 Kasaana pyevəə wa shishiin jε pu ni wε,
 ali shen nigin be wε.»*
- 13 «Mujuu le l’a fəro pu geḥmaya ni ge,
 lee jε ba faḥa jəmugi-yahaḥa jε wε.
 P’a pu jilee taga na sipyii piinne.
 Pu jə jomə di jε ba matən səənrə jε wε.»*
- 14 «Laḥi ni kayekyεεgyε
 y’a foro pu jə ni.»*
 15 «Pu təyə d’a wəri sipyigbuu na.
 16 Xuu beeri ni p’a toro ge,
 gyεgi ni bəəngə na daha pu feni.
 17 Lemu li jε jaḥiḥe koo li ge,
 pu ya lee ce wε.»*
 18 «Kile jii fyaara jε
 pu zəbəə ni bada wε.»*
- 19 Ayiwa, wəe ya li ce jo yemu beeri Kile tudunməə Musa wo saliya w’a yu ge, saliya w’a kan piimu mu ge, pee mu w’a yi yu. Ga, pee di ya ta já wu koo jaari wε. Lee wuu na jomə da ba da sipya wa shishiin mu wε, lee na koḥə sipyii pu beeri na ba jaagi ta Kile mu. 20 Yi li ce na saliya wu beeri koo jaari, lee da ga já Kile pye wu sipya jate

* 3:12 Zaburuu 14:1-3 * 3:13 Zaburuu 5:10; Zaburuu 140:4
 * 3:14 Zaburuu 10:7 * 3:17 Ezayi 59:7-8 * 3:18 Zaburuu 36:2

sipyitiime we. Lee funḥo ni saliya w'a li shee ye wèe na na jurumupyii wèe je.

N'a daa gbəərə ni Kile ya sipya shuu

²¹ Ayiwa nime, cogo wemu na Kile ya wèe wii sipyitiime ge, wuye pyaa ya wee cogo we she wèe na. Pee tiime pe ya daa saliya wu koo jaari funḥo ni we. Ga, tagana leke na pee ya daa ge, Kile tudunmoo Musa wo Kitabu pe ni Kile tudunmoo pusamaa wuu p'a yee jaha jo na fiinne. ²² Wa beeri w'a dà Yesu Kirisa na ge, Kile kunni na weefoo jate sipyitiime. Zhənrəgo wa lee ni we. ²³ Bani sipyii pu beeri p'a jurumu pye. Lee l'a li pye wa shishiin da ga Kile wo nooro wu ja we. ²⁴ Wu wo niime wu gbəərə ni Kile ya pu wii sipyitiime mafuu, bani Yesu Kirisa ya pu juno wolo pu jurumu wu ni. ²⁵ Kile ya wu pye saraga, kənhə wu bye wèe jurumu wu footəno. Piimu p'a dà Yesu na ge, Kile ya wu koo li jo mugi pee sipyii pu mu Yesu wo shishan pu gbəərə ni. Lee ya Kile wo tiime pu shee, bani taashiine li ni sipyii bi jurumu wemu pyi ge, w'a luu gbo pu taan, wu ya ta wee wo footəno kan pu mu wee tuun wu ni we. ²⁶ Ga nime, lemu funḥo ni w'a sipya wii sipyitiime ge, w'a lee she: Piimu p'a dà Yesu na ge, Kile ya tiin wu tiime pu ni, na pee jate sipyitiime.

²⁷ Ayiwa, na maye durogo, lee kaḥḥo di je mii we? Lee kaḥḥo je we! Naha na we? Ta kapyegee nizaanaa k'a lee pye? Bada! Ga, n'a daa w'a lee pye. ²⁸ Lee na wèe na ja jo n'a daa ye nigin gbəərə ni Kile ya sipya wii sipyitiime, Kile tudunmoo Musa wo saliya wu koo li wo jaari be we. ²⁹ Dii we? Ta Yawutuu ye wo wu je Kile? Ta shi wusama be wo

Kilɛ bɛ wu jɛ wii wɛ? Nakaara baa shi wusama bɛ wo Kilɛ wu jɛ wii! ³⁰ Bani Kilɛ nigin pe yɛ wu jɛ. Wee w'a Yawutuu pu wii sipyitiimɛɛ n'a daa gbɔɔɔ ni, na shi wusama bɛ wii sipyitiimɛɛ n'a daa gbɔɔɔ ni. ³¹ Ayiwa, ta lee w'a li shɛɛ na wɛɛ ya Musa wo saliya wu jɛri juŋɔ baa saliya n'a daa wu gbɔɔɔ ni ya? Ahayi dɛ! Wɛɛ yɛɛ ya baraga tɛri wu na xuuni.

4

Ibirayima wo n'a daa gbɔɔɔ ni Kilɛ ya wu jate sipyitiimɛ

¹ Ayiwa, Ibirayima wemu wu jɛ wɛɛ sefɛɛ wɛɛ shi wu wo kabaŋa na ge, yekɛ wɛɛ di da jo wee shizhaa na wɛ? Dii Kilɛ d'a wu wii sipyitiimɛ wɛ?

² Ibirayima wo kapyegee nizaŋaa da bi Kilɛ pye w'a wu jate sipyitiimɛ, wu bi da já wuyɛ pɛɛ. Ga kaŋuŋɔ jɛ wu mu w'a wuyɛ pɛɛ Kilɛ naha taan wɛ.

³ Yekɛ Kilɛ Kafila wu d'a jo wɛ? W'a jo na:

«Ibirayima ya dà Kilɛ na,
a Kilɛ di wu jate sipyitiimɛ
wu n'a daa wu wuu na.»*

⁴ Yee ya li cɛ na kapyebye ya yaa ni wu saraa ni. Saraa we w'a daa ge, wee jɛ ma wo wɛ, wu labye wu wo saraa wu jɛ were. ⁵ Ga, sipya wemu ya wu kapyegee nizaŋaa pye wu tadanja wɛ, Kilɛ we w'a jurumupyii wii sipyitiimɛɛ ge, wu bu dà yɛ wee na, Kilɛ na wu jate sipyitiimɛ wu n'a daa wu wuu na. ⁶ Kilɛ w'a sipya jatani sipyitiimɛ, lee ya byi weefɔɔ yɛ pyaa wo kapyegee nizaŋaa wuu na-ɛ dɛ! Kilɛ wo saama pemu weefɔɔ ma da ge, saannaa Dawuda ya jo pee shizhaa na na:

* **4:3** Zhenɛzi 15:6; Yakuba 2:23; Galasi Sheen 3:6

7 «Kilε ya piimu wo saliya kyεεgeεε yafa pu mu,
na pu wo jurumu wu jɔgɔ laha wà ge,
pee ηε duba nagoo.

8 Kafɔɔ ya sipya
wemu wo jurumu tɔrɔ wu feni-i ge,
weefɔɔ ηε duba pya.»*

Cekɔɔnrɔ ya sipya shuu wε

9 Ayiwa, piimu p'a cekɔɔnrɔ pye ge, pee yε p'a yaa ni Kilε wo saama pu ni laa, kelee ta cekɔɔnbaalaa pu bε p'a yaa ni pu ni? Wèe ya yi jo nimε na: «Ibirayima ya dà Kilε na, a Kilε di wu jate sipyitiimε wu n'a daa wu wuu na.» 10 Tuun weke ni lee d'a pye wε? Wu nigɔnxhɔgɔ na laa, wu nigɔnbaa wo? Nakaara baa wu nigɔnbaa wo Kilε ya jate sipyitiimε. 11 Lee kadugo na a tee cekɔɔnrɔ t'i ηeri fε Ibirayima mu, fε pemu ya li shεε na Kilε ya wu jate sipyitiimε wu n'a daa wu wuu na, na ta wu sanha cekɔɔnrɔ pye-ε ge. Lee funηɔ ni Ibirayima ya pye n'a daa fεε nigɔnbaalaa bεeri wo sefɔɔ, kɔnhɔ pee bε di jate sipyitiimεε. 12 Piimu p'a cekɔɔnrɔ pye ge, pee bεeri bε wo sefɔɔ wu ηε wii n'a daa kabaηa na. Lee kɔri ηε piimu ya ta li da cekɔɔnrɔ ti yε na-ε ge, ga fo piimu p'a Kilε koo li co n'a daa funηɔ ni, ba wu sefεε Ibirayima ya li co cogana lemu na, na wu yaha kɔnbaa wε ge.

N'a daa gbɔɔrɔ ni Kilε wo kariηεεge ηɔmεε l'a ta

13 Kilε ya kariηεεge ηɔmεε lɔ Ibirayima ni wu yaseye mu na koηɔ na ba bye pu wogo. Lee ηɔmεε le ya ta lɔ saliya wu koo li ηaari wu wuu na-ε dε. Ga wu n'a daa wu wuu na Kilε ya wu jate sipyitiimε.

* 4:8 Zaburuu 32:1-2

Lee wuu na lee jomεε l'a lo wu mu. ¹⁴ Li da bi yaha nago fo ma na ma saliya wu koo jaari, m'a na taa ta lee jomεε le ni, wee tuun wu ni n'a daa wu bi da bye kanjo baa. Jomεε li be na bye tawaga wuu. ¹⁵ Bani Kile wo loyire le Musa wo saliya w'a zhaan ye wee juno ni, bani sipyii beeri p'a wee saliya we kyεεgi. Ga saliya bu bye wu je xuu wemu ni we, wa ya wu gyεεgi kaa yu wa we.

¹⁶ Lee wuu na Kile ya le jomεε le lo wee mu n'a daa wu gboro ni. Wu wo niime wu gboro ni w'a lee loolodaa le kan wee mu ma ni, kano l'i bye Ibirayima wo kadugo ki beeri wuu. Lee na piimu p'a saliya wu koo jaari ge, le loolodaa le ya ta kan pee ye mu we. Ga sipya beeri w'a da Kile na ba Ibirayima je-ε ge, pee beeri be mu le loolodaa le ya kan. Wee beeri wo sefele wu je Ibirayima. ¹⁷ Ba l'a ka Kile Kafa wu ni we, na Kile ya jo: «N'a ma pye shi njeheme sefo.»* Ayiwa, wu sefele wu je wii Kile jaha taan, bani w'a da Kile na, wee wemu w'a xuu pu jeni ge. Yajmuyō yemu je kono na we, wu ma jo ye yee be yi pye, y'a bye.

¹⁸ Ayiwa, na li ta tana bye be nige Ibirayima na wu pya ta we, Kile ya yemu jo wu mu ge, a wu da yi na, na yee pye wu tana. Lee na w'a pye «shi njeheme sefo» ba Kile ya yi jo we na: «Ma yaseye na ba jehε.»* ¹⁹ Ayiwa, Kile ya ye jo tuun wemu ni ge, lee bi Ibirayima ta w'a le xo, bani w'a bi yee xuu nigin (100) shishiin ta pya baa. Wu sho Sara be bi wu pya ze juno ye xo. Ga lee la ya yafin be wolo wu n'a daa wu ni we. ²⁰ Wu ya ta wuyε kaala Kile wo jomεε li na we. Ga, a la yere di

* 4:17 Zhenzi 17:5

* 4:18 Zhenzi 15:5

ganha na faraa wu n'a daa wu na, fo wu na Kile sɔni. ²¹ Ibirayima bi li ce nakaara baa, na Kile ya jomεε lemu lo wee mu ge, na se wa wu ni na li jo fa. ²² Wee n'a daa wu wuu na «Kile ya wu jate sipyitiimε.»* ²³ Ga pee jomɔ pe p'a ka na: «Kile ya wu jate sipyitiimε» ge, pee ya ta ka Ibirayima yε nigin wuu na-ε de! ²⁴ Wèe bε wuu na p'a ka. Kile wemu w'a wù Kafɔo Yesu jε na yeege xu ni ge, wèe piimu p'a dà lee na ge, wèe ya yaa na pa jate sipyitiimεε Kile jaha tàan. ²⁵ Kile ya wu pye saraga, w'a xu wèe wo jurumu wu wuu na, na jε na foro xu ni, kɔnhɔ wèe di da jateni sipyitiimεε Kile jaha tàan.

5

Kile ya janiŋε le wèe ni wu tε ni

¹ Mu Kile ya wèe jateni sipyitiimεε n'a daa gbɔɔɔ ni. W'a janiŋε le nime wèe ni wuyε pyaa tε ni wù Kafɔo Yesu Kirisa baraga ni. ² Wee Yesu Kirisa w'a koo li mugi, kɔnhɔ Kile di wee niime wu kan wèe mu. Wèe ya dà wu na. Wèe ya wu pye wù tadaŋa, na fundanga ta, bani tadaŋa wa wèe mu na jo wèe na ba Kile wo nɔɔɔ wu ta caŋa ka. ³ Lee yε bε wε, kanhama bε jεhe ba nɔni wèe na wèe na fundanga ta, bani kanhama pu ma wèe pye wèe ya la le na loxulo ta n'a daa wu ni. ⁴ Wèe bu loxulo ta nɔwuuro ti ni, lee ma wèe pye se tavεε, wèe bu se ta n'a daa ni, lee ma tadaŋa yaha wèe na. ⁵ Ayiwa, kee tadaŋa ki ya sipya nɔhɔ yeri wε, bani jigana lemu na Kile ya wèe zɔlɔɔ pu ji taanna ni wu taanjεεge ki

* 4:22 Zhenεzi 15:6

ni ge, w'a lee she wèe na wu Fεfεεε Munaa li gbōōō ni, lee lemu w'a kan wù mu ge.

⁶ Can na wèe jurumu w'a bi wèe pye baraga baa sipyii n'a daa kabaṇa na. Ayiwa, Kile ya tuun wemu teṇε ge, wee tuun we ni Kirisa ya xu wèe Kile ṇi fyaara baa sipyii wuu na. ⁷ Sipya na she wuyε kan pu gbo wu sipyini teḡε, lee pyemε ya taan we dε, ali wu ṇεhe bye sipyitiimε be. Sipya wemu w'a kasaṇaa pyi ge, la wa la ni wa na já wuyε kan pu gbo wee teḡε. ⁸ Ga na wèe yaha wù jurumu wu ni, wèe teḡε Kirisa ya xu. Ta lee ya li sheε na wèe kaa ya dan Kile ni fo xuuni wε?

⁹ Kirisa na xu, a wu shishan p'i wo, pee gbōōō ni Kile ya wèe wii na wèe ya tii. Lee na wèe ya li ce na fiinṇε na Kirisa ya pa wèe shō Kile wo loyire li na. ¹⁰ Wèe bi bye Kile wo pεen, ga Kile ya be leṇε wèe ni wuyε pyaa te ni wu Ja wu wo xu wu gbōōō ni. Na fara lee na, wèe ya ce jo wèe na ba shō, bani wu Ja wu wa ṇi na. ¹¹ Na fara lee na wèe ya fundanga taa gbangban Kile wo kariṇεεḡε ki ni wù Kafōō Yesu Kirisa gbōōō ni. Wee w'a be le wèe ni Kile te ni.

Jōḡō wu ṇε Adama wε? Jōḡō wu ṇε Yesu Kirisa wε?

¹² Shen nigin ye keṇε kurogo jurumu y'a jé koṇḡo puga ni, wee ṇε Adama. A jurumu be di xu leṇε koṇḡo puga ni. Lee l'a li pye sipya wa shishiin da ga xu li wε, bani pu bæeri ya jurumu pye. ¹³ Bani yani Kile wu saliya wu kan Kile tudunmōō Musa mu ge, jurumu bye na xō koṇḡo puga ni. Ga ma na jo saliya wu bi sanha gan wε, Kile bi wee saliya we wo jaagi wu tuugo shaan jurumupye na wε. ¹⁴ Ga lee be na sipyii bæeri p'a pye xu wo fanha ki nōhō ni, na co Adama wo tuun wu na, fo na pa nō Kile

tudunmoo Musa wo tuun wu na. Ali piimu be pu ne pu ya ta saliya wu kyeeegi ba Adama ne-e ge, pee be bi xhuli. Wemu w'a bi yaa na pa ge, wee ne Yesu Kirisa. Adama ya pye ba wee wo jaa* ne we.

¹⁵ Ga Kile ya loolodaa lemu kaan mamama ni ge, lee ni Adama wo jurumu wu ne nigin we. Can wu ne wii, sipyinehemee ya xhuli wee ye nigin wo jurumu wu wuu na. Ga Kile wo mamama loolodaa lemu l'a pa Kile wo niime wu baraga ni ge, lee ya gaan sipyinehemee mu shen nigin gbooro ni, wee ne Yesu Kirisa. Lee loolodaa le wo kuduun w'a pelee fo xuuni. ¹⁶ Kile ya loolodaa lemu kaan ma ni ge, laraga ki wa lee loolodaa le wo keree ni shen nigin wo jurumu wu keree te ni. Shen nigin, w'a pa ni jaagi ni, na li ta Kile ya loolodaa lemu kaan ma ni, jurumu ninehemee nibyexhogoo na ge, lee loolodaa le ya wee nuno wolo, na wee pye sipyitiimee. ¹⁷ Can wu ne wii, shen nigin wo jurumu w'a sipyii pu beeri le xu wo fanha ki noho ni. Ga piimu beeri p'a da ba Kile wo niime nigbo we ta, na Kile wo loolodaa li be ta, lee lemu li ne na pu jate na p'a tii ge, pee na ba se ta jurumu wu na pu wo niifere ti ni shen nigin ye gbooro ni; wee ne Yesu Kirisa. Lee wo kuduun w'a pelee.

¹⁸ Ayiwa, ba sipyii pu beeri ya jaagi ta Adama ye nigin wo jurumu wu wuu na-e de, mu Yesu Kirisa ye nigin be wo kasaana nigin ya sipyii pu beeri nuyo wo kiiri wu noho ni, na jli sicuumoo kaan pu mu.

* **5:14 Adama** ya pye konjo shenshiime wemu wo tuugo sipyii pu ne jurumu ni xu wo fanha ki noho ni ge. **Yesu Kirisa** ya pye konjo shenshiime wemu ya jurumu pye na we, wu wo tuugo sipyii pu be di ne Kile wo niime wu noho ni ge.

19 Shen nigin wo jomεεyahana l'a sipyijehemεε pye jurumupyii pyegana lemu na ge. Mu shen nigin pe be wo Kile jomεεcoro ya Kile pye wu na shenjehemεε wii sipyii piimu p'a tii ge.

20 Kile ya saliya wu kan Kile tudunmoo Musa mu, kōnhō wu li she wèe na na wèe jurumu w'a jehε. Ga jurumu wu jehε jehε jehεgana beeri na, Kile wo niimε we, wee ya jehε wu na na kanha.

21 Taashiinε li ni jurumu wu wo fanha ki nōhō ni wèe di bye, lee l'a xu pye wu ya sipya wa shishiin yeri wε. Ga niimε wu wo fanha ki nōhō ni wèe jε nimε, lee l'a li pye Kile ya wèe wii sipyii piimu p'a tii ge. Lee na Kile da ba jii sicuumō nixhōbaama kan wèe mu wù Kafōo Yesu Kirisa gbōōrō ni.

6

N'a daa fεε ya jurumu yaha na bye ni Kirisa ni

1 Ayiwa, yekε wèe di da jo wε? Ayiwa, ta lee w'a li shεε na wèe pu kori yaha jurumu ni, kōnhō Kile wo niimε wu da belegi? 2 Bada, lee ya yaa na pye wε! Wèe piimu jε ba xuu jε wε jurumu shizhaa na ge, wèe ma bye dii na gori yaha jurumu na na byi sanha wε? 3 Wèe piimu beeri p'a batize na bye ni Yesu Kirisa ni karijεεge ni ge, ta yee funyō y'a to li na na wèe na batize, na lee jε kanna shiizhan wèe ya pinne xu ni Yesu ni wε? 4 Ba wèe ya batize wε, a l'i bye kanna wèe ya pinne xu ni wu ni shiizhan, na binne le be ni wu ni. Kōnhō wù be di jii sicuumō nivomō ta, ba To Kile ya Kirisa jε na yeege xu ni, ni wu sefεεε nōōrō wuuro ti ni wε.

5 Can na, wu xu wu bi pye kanna wèe ya pinne xu ni wu ni, nakaara baa wèe na ba binne jε ni

ገላላ.

Kile wo buloo pu ገላላ n'a daa fεε pee

¹⁵ Ayiwa, ba ma na jo wèe wa nige saliya wu wo fanha ki nàhà ni wε, fo Kile wo niimε wu ge, ta lee ya li shεε na wèe na já da jurumu pyi wù ገidaan pyegana na? Bada! Yee ya jo wε. ¹⁶ Yee bu yiyε kan wemu mu, na guu weefàà mu ba buloo ገላላ wε, na wu ገጠጠε conì, wemu wo ገጠጠε yee ya joni ge, ta yee ya li cε na weefàà wo buloo yee ገላላ wε? Tee bulooro te bu da yee na tee pyi jurumu mu, xu wu ገላላ tee wo taxàgà. Tee bulooro ti shiin bu da yee na ti pyi Kile mu, tee wo taxàgà ገላላ tiimε Kile ገaha tàan. ¹⁷ Ga wù Kile shaari! Bani yee piimu p'a bye jurumu wu wo bulooro ti ni fo taashiine ni ge, yee ya kalaa can wemu ni ge, yee ya sàà wee na yi zàlàà pu bεeri na. ¹⁸ Nimε, yee ya foro jurumu wu wo bulooro ti ni, na bye Kile wo buloo, na ገላላ tiimε ni. ¹⁹ Nε pe jomà pe yu na saha ni sipyii cogo ni yi wo fanhabaara ti wuu na. Yee ya fεnhε yi ceepuuro ti yatεnyε yi yaha nàhàጠà, ni kuumà keree bulooro ni yahagaguunà lemu kaa na ge dε, nimε yi yi ceepuuro ti yatεnyε yi yaha mu lee yahagana li na bulooro ni Kile mu, y'i bye ገiifεεε na, tiimε ni fεfεεε ni.

²⁰ Tuun wemu ni yee bye jurumu wu wo bulooro ti ni ge, Kile wo tiimε koo li ገላላ wu fanha bye yee na wε. ²¹ Ga, kuduun wekε yee d'a ta kee kapyegeε ki ni wε? Kee keree kii yεε ya ገላላ na shiige waa yee na nimε, bani xu wu ገላላ kee keree ki bεeri taxàgà. ²² Ga yee ya foro nimε jurumu wu wo bulooro ti ni, na bye Kile wo buloo. Kuduun wemu yee ya daa lee ni ge, wee wu ገላላ mε fεfεεε, tee

wo taxogɔ di jɛ jɪi sicuumɔ nixhɔbaama. ²³ aBani xu wu jɛ jurumu wu wo footɔnɔ, ga loolodaa lemu Kile ya gaan ma ni ge, lee jɛ jɪi sicuumɔ nixhɔbaama wu Kafɔɔ Yesu Kirisa wo karijɛɛɛ ki funɲɔ ni.

7

N'a daa fɛɛ jɛ saliya wu wo fanha ki nɔhɔ ni wɛ

¹ Ayiwa na cebooloo, ta yee ya li cɛ na wu jɪifɛɛɛ te yɛ ni sipya jɛ saliya wu wo fanha ki nɔhɔ ni wɛ? Yee ya yaa na lee cɛ, bani yee piimu ni nɛ yu mɛ ge, yee ya saliya wu cɛ xɔ. ² Li jɛ ba gbaga shɔ jɛ wɛ, wemu furu ya pɔ ge. Na saha ni saliya wu ni, wu poo wu ya ga xhu wɛ, wu da já gbaga katii je wɛ. Ga wu poo wu ga xhu, w'a jɛri pye wuyɛ wo, wee saliya we fanha jɛ nige wu na wɛ. ³ Ayiwa, wu bu she gbaga je ná watii mu, na ta wu poo wu sanha xhu wɛ, dɔdɔɔɔ w'a pye. Ga wu poo wu bu xhu, saliya wu fanha jɛ nige wu na lee shizhaa na wɛ. Wu bu gbaga je ná watii mu, tee jɛ dɔdɔɔɔ wɛ.

⁴ Ayiwa na cebooloo, mu li wa yee bɛ shizhaa na. Kirisa na xu, yee ya pye kanna yee bɛ p'a xu saliya wu jaari wu shizhaa na. Lee funɲɔ ni, yee ya pye nimɛ Yesu Kirisa wuu, Kile ya wemu jɛ na yeege xu ni ge, kɔnhɔ yi da kasaɲaa pyi Kile mu. ⁵ Can na wèe bi jaari na sahaɲi ni wuyɛ pyaa jidaan ni tuun wemu ni ge, saliya w'a bi keree kii shɛɛ wèe na na kee ya jɔ wɛ. Ga lee bɛ na wèe di kee shaa na byi. Kee lakuɲɔ ki bye wèe funyɔ ni, na wèe yɛri kapyebaagaa na, kee di wèe leni xu ni. ⁶ Nimɛ, wèe ya saliya wu jaari wu jɔ yaha, bani wemu wo fanha nɔhɔ ni wèe di bye ge, wèe ya pye kanna wèe

ya xu na foro wee wo fanha ki nõhõ ni. Lee na, wèe na já kapyenḂḂ pye Kile mu pyegafonõ na Kile Munaa gbõõrõ ni. KolḂḂ lemu wo keree k'a ka saliya wu ni ge, wèe ya kee pyi na saha ni lee ni nige wḂ.

Jurumu saliya w'a zhḂḂ

⁷ Ayiwa, ta lee wa li shḂḂ na Musa wo saliya wu w'a sipyii pu pye pu na jurumu pyi? Bada! Ga saliya wu w'a nḂ pye nḂ na jurumu cḂ. Na jii yeege wa yaaga feni, nḂ bi da ga lee cḂ jurumu wḂ, ka jḂ saliya wu ya li shḂ na: «Ma jii ganha bu da voro wa yaaga feni wḂ.» ⁸ Lee funḂõ ni jurumu w'a kaḂḂõ ta, na lakuḂõ tuugo bḂeri leḂḂ nḂ zõ wu ni saliya wu gbõõrõ ni. Saliya wu kaa bḂ wḂ, wèe bi sanha wù jurumu cḂ wḂ. ⁹ Fo tuun wemu ni nḂ bye nḂ sanha saliya wu cḂ-Ḃ ge, nḂ bye jii na nayḂ jaha tàan. Ga ba nḂ pa saliya wu cḂ wḂ, a jurumu bye la di jé nḂ ni. ¹⁰ Ga, a nḂ bye kanna nḂ xu. Kile ya saliya wemu kan, kõnhõ wù jii sicuumõ see wo ta ge, wee ya xu nõ nḂ na. ¹¹ Bani jurumu w'a kaḂḂõ ta, na nḂ faanna, na xu bḂ nõ nḂ na wee saliya we gbõõrõ ni. ¹² Ayiwa, saliya wu jḂ fḂḂḂḂ; Kile ya jõmḂḂḂ kiimu jo ge, kee bḂeri ki jḂ fḂḂḂḂ, na dii, na nõhõ jõ bḂ.

¹³ Ni li wa mu, ta lee wa li shḂḂ na saliya wemu wu jḂ yasaanḂ ge, na wee w'a pye kaḂḂõ na xu nõ nḂ na ya? Bada! Jurumu w'a pye kaḂḂõ kee yasaanḂ ke baraga ni na nḂ piinḂḂ, na xu nõ nḂ na. Lee ya pye mu kõnhõ jurumu di já shḂ fiinḂḂ. Lee funḂõ ni saliya wu baraga ni l'a cḂ na fiinḂḂ na jo yakuudiige can can wogo ki jḂ jurumu.

Fanhaya tḂḂḂ shuun w'a zhaanra leni

¹⁴ Ayiwa nakaara baa, wèe ya li cḂ na Kile ni saliya w'a foro. Ga nḂ kunni, nḂ ceepuuro ti

fanha k'a cèrɛ, a nɛ bye ba jurumu wo bulo jɛ wɛ. ¹⁵ Bani nɛ kunni ya sii na kapyegee ki naha cɛ wɛ; kasaan̄aa kiimu wo bye funɲɔ ki jɛ nɛ mu ge, nɛ kee pyi wɛ. Keree kiimu ya dan nɛ ni bada wɛ, a nɛ dɛrɛɛ na kee pyi. ¹⁶ Ayiwa, keree kiimu ya dan nɛ ni wɛ, nɛ ba kee pyi, lee ya li shɛɛ na ye saliya w'a yu ge, nɛ sɔɔ li na na yee jɛ can. ¹⁷ Lee na, kakuun̄ɔɔ kiimu nɛ byi ge, kee jɛ nɛyɛ pyaa n̄idaan wɛ. Jurumu wemu wu wa nɛ zɔ wu ni ge, wee wo fanha ke k'a nɛ yeri kee bye na. ¹⁸ Nɛ li cɛ jo kasaana la shishiin wa nɛ ni wɛ, bani nɛ jɛ yɛ sipya, fanha jɛ wu ni wɛ. Can yɛ pyaa na nɛ giin da kasaan̄aa pyi, ga nɛ da já wɛ. ¹⁹ Kasaan̄aa kiimu nɛ giin da byi ge, nɛ kee pyi wɛ. Ga kakuun̄ɔɔ kiimu bye kaa jɛ nɛ na-ɛ ge, kee nɛ byi. ²⁰ Ayiwa, keree kiimu bye kaa jɛ nɛ na wɛ, nɛ ba kee pyi, wee tuun wu ni lee jɛ nɛyɛ pyaa n̄idaan nige wɛ. Ga jurumu wemu wo se wu jɛ nɛ na ge, wee w'a lee pyi.

²¹ Mu nɛ kee fanha ke jaa nayɛ na, nɛ ba giin nɛ kasaana pye tuun bɛeri ni, kakuun̄ɔɔ bye kaa na nɛ ta. ²² Kilɛ wo saliya wu kaa ya dan nɛ ni xuuni na zɔ wu na. ²³ Ga fanha katii nɛ jaa nayɛ ni kemu ya yogo tunni ni nɛ wo fungɔngɔ ki wo fanha ki ni ge. Kee fanha ke ki jɛ nɛ na ge, kee k'a nɛ pye jurumu wu wo fanha ki nɔhɔ ni. ²⁴ Ee! We jɛ jaa nɛ mu dɛ! Kee fanha ke k'a nɛ ceepuuro kileɛ na leni jurumu ni, na xu nɔni ti na ge, jɔgɔ wu d'a ba nɛ shɔ kee na wɛ? ²⁵ Baraga Kilɛ, wù Kafɔɔ Yesu Kirisa gbɔɔɔ ni, mu na ba nɛ shɔ!

Ayiwa, na fungɔngɔ ni, nɛ n̄idaan wu jɛ na kapyen̄ɛɛ pyi Kilɛ mu, na sɔɔ wu saliya wu na. Ga fanha kemu ki wa nɛ na ge, kee k'a giin k'i nɛ pye

jurumu wo bulo.

8

Naarigazaana lemu n'a daa fεε ya daa Kile Munaa gbɔɔrɔ ni ge

¹ Ayiwa nime kunni, piimu pu *ɲε* Yesu Kirisa wuu ge, jaagi xuu wa yafiin *ɲε* nige pee na wε. ² Bani Kile Munaa li l'a *ɲiifεεεε* see wuuro ti kaan Yesu Kirisa wo kari*ɲεεεε* ki fun*ɲɔ* ni ge, lee wo fanha k'a nε shɔ jurumu ni xu wo fanha ki na. ³ Kile tudunmɔɔ Musa wo saliya wu bi da ga já lee pye wε, bani fanhaxhɔɔrɔ ti *ɲε* wèe Adama nagoo wuuro. Lee na saliya wu bi da já lemu pye-e ge, lee Kile ya pye. Kile ya wu Ja wu tun na pa, w'a pa bye sipya ba wèe jurumupyii *ɲε* wε. Jurumu wemu wo fanha nɔhɔ ni wèe di bi bye ge, w'a wuyε kan na pye saraga, na wee wo fanha ki kyεεgi. ⁴ Kile ya lee pye kɔnhɔ saliya w'a tiime pemu bεeri kaa yu ge, wù já w'à pee bεeri *ɲɔ* fani, wèe piimu ya *ɲaari* na sahan*ɲi* ni wùye pyaa *ɲidaa*n ni wε, fo Kile Munaa li wo *ɲidaa*n ge. ⁵ Bani piimu p'a *ɲaari* na sahan*ɲi* ni puyε pyaa *ɲidaa*n ni ge, pee ya pu funyɔ shaa ni puyε pyaa *ɲidaa*n keree ni. Ga piimu p'a *ɲaari* na sahan*ɲi* ni Kile Munaa *ɲidaa*n ni ge, pee ya pu funyɔ shaa ni Kile Munaa *ɲidaa*n keree ni. ⁶ Na taha ceepuuro *ɲidaa*n feni, lee w'a ma ni xu ni. Ga na taha Kile Munaa *ɲidaa*n feni, lee w'a *ɲi* sicuumɔ see wo ni *ɲani*ɲε kaan sipya mu. ⁷ Piimu p'a pu funyɔ shaa ni puyε pyaa *ɲidaa*n ni ge, pee *ɲε* Kile wo pεen. Bani pu ya sɔɔ p'a Kile wo saliya wu *ɲɔmεε* con*ɲi* wε, pu yεrε di wa da já bε lee na wε. ⁸ Lee wuu

na piimu p'a naari na sahanji ni puyε pyaa jidaan ni ge, pee keree da ga já daan Kilε mu wε.

⁹ Yee kunni ya naari na sahanji ni yiyε pyaa jidaan ni wε, ga Kilε Munaa jidaan ni yee ya naari na sahanji, bani Kilε Munaa li wa yee funyɔ ni. Kirisa wo Munaa li jε sipya wemu funjɔ ni wε, weefɔɔ jε Kirisa wo wε. ¹⁰ Kirisa bu bye yee funyɔ ni, yee ceepuuro ti na ba xhu jurumu wu wuu na, ga Kilε Munaa li na j̄ni sicuumɔ kan yi mu, bani Kilε ya yee jate sipyitiimεε. ¹¹ Kilε wemu w'a Yesu Kirisa jε na yeege xu ni ge, wee wo Munaa li bu bye yee funyɔ ni can na, wu na ba yee bε wo ceepuuro ti jε na yeege xu ni. Wu na ba lee pye wu Munaa li gbɔɔɔ ni, lee lemu li wa yee zɔɔɔ pu ni ge.

¹² Lee wuu na na cebooloo, wèe ya yaa na wùye jidaan pyi nige wε, bani jurumu foo jε nige wèe na wε. ¹³ Bani yi ba naari na sahanji ni yiyε pyaa jidaan ni y'a da ba xhu. Ga yee bu yi kapyegge niguuɔɔ ki ja na na ki yaha fεεfεε Kilε Munaa gbɔɔɔ ni, yee na ba j̄ni sicuumɔ ta. ¹⁴ Bani Kilε Munaa l'a piimu naha co ge, pee bεeri jε Kilε nagoo. ¹⁵ Bani Kilε Munaa lemu yee ya ta ge, lee da ga yee pye buloo wε, l'i wa da ga ba fyaara lenε yi ni bε wε. Ga lee Munaa li l'a wèe pye Kilε nagoo. Lee gbɔɔɔ ni wèe ya Kilε pyi: «Wù To.» ¹⁶ Lee Kilε Munaa le l'a yi fiinjε na yu wèe mu can na wù zɔɔɔ pu na, na Kilε nagoo wèe jε. ¹⁷ Ayiwa, ma na jo wèe jε Kilε nagoo, cɛn wemu jɔmεε w'a lɔ wèe mu ge, wu na ba wee kan wù mu. Wèe ni Kirisa w'a da ba wee ta shiizhan, bani wù bu da w'à pinne na gana ni wu ni, wù na ba pεεjε bε ta ni wu ni shiizhan.

N'a daa fεε tadaan

¹⁸ Nε kunni ya dà li na jo kanhama pemu ni wèe wa nimε ge, pee da ga já daanna ni jiga wo pεεηε ke ni bada wε, kee kemu ki da ba bye wèe wogo ge.

¹⁹ Kilε na ba wu nagoo pu pεεηε ki shε caηa kemu ge, Kilε wo yaηmuyaaya yi bεeri y'a kee caηa ki sige kanha k'i nɔ. ²⁰ Kilε wo yaηmuyaaya yi bεeri y'a pye kaηuηɔ baa wo fanha ki nɔhɔ ni. Li ya ta taan yi ni yi pye mu wε, ga Kilε yε pyaa k'a yi pye mu. Ga lee bε na tadaan wa sanha. ²¹ Bani caηa ka wa ma, Kilε na ba wu yaηmuyaaya yi bεeri yeege xu bulooro ni. Kilε nagoo p'a ηuwuuro temu ta, na bye puyε wuu, na pεεηε kemu ta ge, yee yaηmuyɔ ye bε na da kee ni. ²² Wèe ya li cε, fo na pa gbara niηaa na jo Kilε wo yaηmuyaaya yi bεeri y'a zhiin kanhama keηε ni, ba layama ηε wε. ²³ Yee yaηmuyɔ ye yε bε wε, ga Kilε Munaa l'a kan wèe piimu mu, na pye ba Kilε wo niimε wu nizhiimε ηε-ε ge, wèe bε pu wa zhiin wù funyɔ ni. Caηa kemu Kilε da ba wèe pye wu nagoo, wu wù ceepuuro ti yeege bulooro ti ni fεεfεε ge, wèe bε pu wa kee caηa ki sige. ²⁴ Bani wèe ya shɔ, ga tee ηuwuuro te di ηε tadaan. Ga tadaan kemu bεeri sipya ya ηaa ge, kee ηε nige tadaan wε. Yaaga bεeri m'a ηaa na xɔ ge, tadaan yε nigin kee ηε sanha ya? ²⁵ Ga, yaaga kemu ki ηε wèe ya ki ηaa-i ge, kee bu bye wèe tadaan, wù na já luu gbo na kee sige.

²⁶ Wèe fanha bu jεε tuun wemu ni, mu Kilε Munaa bε ya wèe tεri. Wèe ya yaa na Kilε ηεeri keree kiimu na ge, wèeyε pyaa ya kee cε wε. Ga Kilε Munaa l'a ηεεγε pyi wèe mu ni shiinne ni, shiinne lemu li ηε wèe da já li ηaha jo xhɔ-ε ge. ²⁷ Kilε wemu w'a sipyii funyɔ keree bεeri cε ge, wee ya

Kilē Munaa fungəngə cε, bani Kilē ya sipyii piimu pye fεεfεε ge, Kilē Munaa ya jεrεgε pyi pee mu, na bε ni Kilē jidaan ni.

Kilē wo taanjεεgε nigbəhə ke

²⁸ Wèe ya li cε jo Kilē kaa ya dan sipyii piimu ni ge, keree bεeri k'a nəni pee na ge, Kilē ma ba kee bεeri wo taxəgə pye nizaana pee mu. W'a pee yiri na bε ni wu keree ki tenjεgana li ni. ²⁹ Kilē ya fεnhε piimu jaha bulo na pye wu sipyii ge, w'a pee keree tenjε xə, na pee pye ba wu Ja wu jε wε, kənhə wee Ja wu bye nizhiimε wu cebooloo nijεhemεε nijε ni.

³⁰ Sipyii piimu wo keree w'a tenjε ge, w'a pee yiri. Ba w'a pu yiri wε, na pu jate bε sipyitiimεε. Ba w'a pu jate sipyitiimεε wε, na nəwə taha bε pu na.

³¹ Ayiwa ni li wa mu, yekε w'à da jo sanha wε? Kilē bi jε ni wèe ni, jəgə na já sanha wèe na wε?

³² Kilē ya ta jujə jaari wu Ja wu na wε, ga na wu pye saraga wèe bεeri wuu na. Ayiwa nakaara baa, Kilē na ba yanmuyə yi bεeri kan wèe mu ma ni wu Ja wu gbəwə ni. ³³ Kilē ya piimu jaha bulo ge, jəgə wu d'a já pee jaagi wε? Wa shishiin bε wε, bani Kilē w'a pu pye sipyitiimεε. ³⁴ Lee wuu na wa shishiin da ba já pu jaagi wε, bani Yesu Kirisa ya xu, lee yε bε wε, w'a jε na foro xu ni. Wu nidεengε ki wa saanra tatεengε ki ni Kilē kanige cε na Kilē jεeri wèe mu.

³⁵ Lekε li da já wèe waa laha Kirisa wo taanjεεgε ke na wε? Nakpaan gε, kelee fyaara, kelee kanhama, kelee xuugbəhə, kelee funmə fεεrε, kelee farati, kelee gbuuro gε? Le la shishiin wa da já wèe laha Kirisa na wε. ³⁶ Ma na jo ba l'a ka Kilē Kafiila wu ni wε na:

«Kilē, mu wuu na

p'a wèe shaa tuun bæeri ni di gbo;
 p'a wèe wii ba dubyaa jε wε,
 piimu ya yaha gbo kaa na ge.»*

³⁷ Ga, pee kanhama pu bæeri funṅɔ ni, wèe pu jε can can na se tavεε pee, wù taanrafɔɔ Kilε gbɔɔrɔ ni. ³⁸ Nε dà li na jo wèe ya xu yoo, wèe ya pye ñi na yoo, yafiin da ga já wèe waa laha Kilε wo taanjεεge ki na wε: Mεlekeε yoo, jinaa yoo, sefεεε tatii bε yoo, nime wo yanmuyɔ ye yoo, cabaya woyo ye yoo, ³⁹ fugba yanmuyɔ fanha woyo ye yoo, ñiṅε yanmuyɔ fanha woyo ye yoo, Kilε wo yayaaga ka shishiin wa da já wèe waa laha Kilε wo taanjεεge ki na wε. Wù Kafɔɔ Yesu Kirisa kenε kurogo Kilε ya kee taanjεεge ke she wèe na.

9

Kilε ya Izirayeli shεen jaha bulo na pye wu sipyii

¹ Can yε pyaa nε yu mε, yi wa kafinεyε wε, bani Kirisa wo nε jε. Nε li cε bε na zɔ wu na Fεfεεε Munaa li gbɔɔrɔ ni jo can nε yu. ² Nε jaha ke bæeri k'a tanha xuuni, nε zɔ wu bε d'a tanha tuun bæeri ni ³ na cebooloo Izirayeli shεen pu wuu na. Bani ali nε jεhε da ba lañi pu tεge, na waa laha Kirisa na, kɔnhɔ pee di shɔ, nε bi da zɔɔ lee na. ⁴ Pee Izirayeli shεen pee Kilε ya pye wu nagoo, na wu nɔɔrɔ wu taha pu na, na karijεεge jɔmεhεε lɔ pu mu, na saliya wu kan pu mu, na wu pεlεgana she pu na, na jɔmεhεε bε lɔ pu mu. W'a kii bæeri pye pu mu. ⁵ Lee bæeri kadugo na, pee ni wù sefεεε p'a foro. Sipyii wo kabaṅa yiri, pee ni Kirisa bε ya foro.

* **8:36** Zaburuu 44:22

Kilɛ wu jɛ wii, na jɛ yaŋmuyɔ yi bɛɛri juŋɔ ni. Kilɛ w'a bɛlɛ tuun bɛɛri ni! Amiina.

⁶ Ayiwa, lee wa li shɛɛ na Kilɛ ya jɔmɛhɛɛ kiimu lɔ ge, na kee ya jɛri juŋɔ baa wɛ dɛ! Bani piimu bɛɛri p'a foro Izirayɛli shi wu ni ge, pee bɛɛri jɛ Izirayɛli nagoo yɛ pyaa pyaa wɛ. ⁷ Piimu bɛɛri p'a foro Ibirayima ni ge, pee bɛ bɛɛri jɛ Ibirayima nagoo puyɛ pyaa pyaa wɛ. Bani Kilɛ ya li shɛ Ibirayima na na: «Ishaaga yɛ ni ma kadugo nagoo p'a da ba foro.»* ⁸ Lee ya li shɛɛ na nagoo piimu sipyii ya daa sipya wo jidaan funŋɔ ni ge, pee jɛ Kilɛ nagoo wɛ. Ga piimu p'a se Kilɛ wo jɔmɛɛ li funŋɔ ni ge, pee pu jɛ Ibirayima wo nagoo puyɛ pyaa pyaa. ⁹ Bani yemu Kilɛ ya jo wu jɔmɛɛ li ni ge, yee yi wa mɛ na: «Nɛ na ba guri ba yee la nime tashiin. Wee tuun we ni Sara da ba ja ta.»*

¹⁰ Ayiwa, lee yɛ bɛ wɛ, ga mu l'a pye Erebeke bɛ shizhaa na, wee wemu w'a yere ŋmamaa yacɛɛ na wù tolɛ Ishaaga mu ge. ¹¹ Na laa li ta li sanha se pya wa wu ta kasaana kelee kakuunɔ pye wɛ, a Kilɛ di jo ni Erebeke ni, kɔnhɔ Kilɛ yɛ pyaa bi giin di wemu jaha bulo na bɛ ni wee Kilɛ keree gbegelegana ni ge, l'i bye mu. Li ganha bu da bye sipyii wo kapyegɛe baraga ni wɛ, ga l'i bye na bɛ ni Kilɛ yɛ pyaa jidaan ni. ¹² A Kilɛ di Erebeke pye: «Cuunvɔɔ wu w'a da ba bye jahafɔɔ wu juŋɔ ni.»* ¹³ Ba l'a ka kagana lemu na Kilɛ Kafila wu ni wɛ na: «Nɛ Yakuba jaha bulo, ga na Ezawu yaha wà.»*

Kilɛ ya sɔɔ na shi wusama bɛ jaha bulo

* **9:7** Zhenɛzi 21:12 * **9:9** Zhenɛzi 18:10,14 * **9:12** Zhenɛzi 25:23 * **9:13** Malaki 1:2-3

14 Ayiwa, ta wèe na já jo na katiibaagaa ki wa Kile ni gε? Bada! 15 Bani Kile ya Kile tudunmoo Musa pye:

«Ne bu jo ne juuɔ jaari sipya wemu na,
wee na n'a da juuɔ jaari.
Ne bu jo ne juuɔ peni ni sipya wemu ni
wee ni n'a da juuɔ peni.»*

16 Lee na sipya jidaan kelee wu kapyegeee da já Kile pye wu juuɔ jaari wu na wε. Ga wuyε pyaa wo jidaan funuɔ ni Kile ya juuɔ jaari sipya na. 17 Kile Kafila wu ni Kile ya yi jo Farawon* mu na: «Lemu ye kaa na ne mu teje saanra ti na ge, lee li wa mε. N'a da ma taga na sefeere ti she, konho na mege k'i no jine ki kabaya yi beeri na.»* 18 Lee na Kile kunni bu jo wu juuɔ jaari wemu na, wee na w'a juuɔ jaari. Wu bu jo wu wemu nige waha, w'a kee be waha.

19 Pii na ba jo na: «Ayiwa ni li je mu, jaha na Kile di sipyii jaagi sanha wε? Joo wu d'a já zhe Kile jidaan ni wε?» 20 Ayiwa, mu wemu w'a ye yu ge, mu sipyitiime, mu di je jaha, fo mu w'a Kile kaala wε? Ta puuro shoo na já li yaavoo pye: «Naha na ma da na yaa le yaagana le na wε?» 21 Ta cogo faanrivoo wogo be ki je wu cogo wε? Wu bu jo wu peewa shoo yaa, kelee shotiire, lee w'a da yaa ni wu cogo ke ninuɔ ni.

22 Ayiwa, Kile funuɔ ya pye na wu loyire ni wu sefeere ti she. Lee wuu na, piimu p'a wu luu yirige, pee d'a kemε yaha gyεgi kaa na ge, w'a luu gbo

* 9:15 Ekizode 33:19 * 9:17 Farawon: Wee ninumoo wu je Farawuna. Saan beeri w'a tiin saanra ti na Misira ni ge, wu mege na bye Farawon. * 9:17 Ekizode 9:16

pee tàan fo xuuni. ²³ Ayiwa, w'a juna jaari wèe piimu be na, na wèe gbegele na yaha wu naaru wu kaa na ge, wu bu jo wu wee naaru we nijeheme she wèe be shizhaa na, ta yee kajuu wa yee ni? ²⁴ Bani wèe pu je wu sipyyirilee, wu ya ta wèe yiri na foro Yawutuu pu wo shi wu ye nigin ni-i de! W'a wèe yiri na foro shi wusama be ni. ²⁵ Yee y'a jo Kile tudunmoo Oze wo Kitabu wu ni na Kile ya jo na:

«Piimu bye ne sipyii taashiine li ni we,
 ne na ba pee yiri <na sipyii>.
 Shi wemu kaa bi dan ne ni-i ge,
 ne na ba wee yiri <na taanjiinee. >»*

²⁶ «Xuu wemu ni p'a pu pye ge na:
 <Yee je ne sipyii we.>

Pu na ba yiri wee xuu wuye pyaa ni na:
 <Kile jii wo wuye pyaa wo nagoo. >»*

Kile ya yemu jo Izirayeli nagoo shizhaa na ge

²⁷ Kile tudunmoo Ezayi be ya jo ni mujuugbo ni Izirayeli nagoo shizhaa na na:

«Ali Izirayeli nagoo jehere jehere
 ba suumoo loko jo gbazhenhe je we,
 lee be na sipyii nigin nigin ye pu da ba juwuuro ta.

²⁸ Bani Kafoo ya kiiri wemu gbegele ge,
 wu na ba wee kiiri wu beeri kon tavuyo na,
 na wu xo fefee konjo ki sipyii pu na.»*

²⁹ Kile tudunmoo Ezayi ya fenhe yi jo be sanha fo taashiine ni na:

«Kile-gbotabaaga da bye wu ya juna jaari wèe na,
 na pii yaha wa wu sefee pu ni we,

* **9:25** Oze 2:1,25 * **9:26** Oze 1:10 * **9:28** Ezayi 10:22-23

wèe bi da xhə fεεfεε,
 ba Sodəmu kulo li sipyii p'a pye wε.
 Wèe bi da bye
 ba Gəməəri shεen ya pye wε.»*

³⁰ Ayiwa, shi wusama wemu w'a pye wu jate ya nə tiimε koo li zha wu na-ε ge, Kilε ya pee jate sipyii piimu p'a tii ge. Pu n'a daa wu gbəərə ni p'a pee tiimε pu ta. ³¹ Na ta Izirayeli nagoo di bi la le puyε ni, kənhə p'i bye sipyitiimεε Kilε wo saliya wu koo li jaari wu funhə ni. Ga pu ya lee ta wε. ³² Naha na wε? Bani Izirayeli nagoo pu ya tiimε pu sha n'a daa gbəərə ni wε. Pu bi giin na pee wo kapyegeε ki da pee pye sipyitiimεε. Lee funhə ni a p'i guruhə to «ke kagerenε ke» na. ³³ Ma na jo ba l'a ka kee kagerenε ki shizhaa na kagana lemu na wε na Kilε ya jo:
 «Li wii, kagerenε ka nε yaha Siyən kulo li ni,
 sipyii na ba guruhə kemu na ge.
 Ki na ba sipyii shaan.
 Ga, sipya wemu bu dà kee na,
 Kilε da ga ba weefəə nəhə yaha bada wε.»*

10

¹ Ayiwa na cebooloo, kaa lemu l'a sii nε wo nidaan, ni lemu na nε Kilε jεeri Izirayeli shεen mu ge, lee li wa mε nago Kilε wu pu juhə wolo. ² Bani nε wa li sεeri jo luu wa pu ni Kilε keree na fo xuuni, ga li fungəngə fεεre di jε pu mu wε. ³ Pu ya ta Kilε wo tiimε pu cε wε, a p'i ganha na giin p'i puyε pye sipyitiimεε. Pu ya ta kuu Kilε wo tiimε pu mu wε. ⁴ Kirisa w'a saliya wu keree ki bεeri jə fa, kənhə

* **9:29** Ezayi 13:19; Zheremi 50:40
 28:16

* **9:33** Ezayi 8:14; Ezayi

sipyaa sipya w'a dà wu na ge, Kile di weefoo jate sipyitiime.

Sipyaa sipya w'a dà Yesu na ge, wee na ba nuwuuro ta

⁵ Ayiwa, lemu li da já sipya pye ma jate sipyitiime saliya wu baraga ni ge, Kile tudunmoo Musa ya lee jo na: «Sipya wemu w'a saliya wu beeri koo jaari ge, weefoo na ba jii sicuumo ta.»* ⁶ Sipya na já tiime pemu ta n'a daa gbóro ni ge, l'a ka na ma ba pee kaa yu, «Nuño wa li na m'a maye yegee we na: «Jogó wu d'a ba dugi di zhe fugba wu ni we?» (Lee kori je kanna Kirisa m'a zhaa di dirige.) ⁷ Kelee «Jogó wu d'a ba digi jine ki nohodaan we?»» (Lee kori je kanna Kirisa m'a zhaa di yirige xuu pu te ni di durogo.) ⁸ Ayiwa, yeke Kile Kafila wu d'a jo we? W'a jo na: «Jomó pu wa ma taan, pu wa ma no na, pu wa ma zo wu be na.»* Pee Jozaama pe wee ya yu sipyii pu mu jo pu dà Yesu na. ⁹ Ma bu yere li na, na yi jo ma no ki ni na Kafoo wu je Yesu, na dà be li na ma zo wu na, na Kile ya wu je na yeege xu ni, ma na ba sho. ¹⁰ Bani na dà Yesu na ma zo wu na, lee funño ni Kile ya sipya jateni sipyitiime. Ma bu yi jo ma no ki be ni, w'a ma nuño wolo. ¹¹ L'a ka Kile Kafila wu ni na: «Sipyaa sipya w'a dà Kile na ge, wu da ga ba weefoo shiige bada we.»* ¹² Lee wuu na, Yawutuu yoo, shi wusama yoo, pu beeri je nigin. Kafoo nigin wu je pu beeri Nuñofoo. Piimu beeri p'a wu mege yiri ge, w'a saama nijeheme pyi pee beeri

* **10:5** Levitike 18:5 * **10:8** Duterenome 30:14 * **10:11** Ezayi 28:16

mu. ¹³ Bani li wa Kile Kafila wu ni na: «Sipya beeri w'a Kafoo mege yiri ge, weefoo na ba juwuuro ta.»*

¹⁴ Ga yirigana leke na p'i da ja wu mege ki yiri, na ta pu ya da wu na-e we? Dii p'i da ja da wu na, na ta pu ya wu kaa logo-e we? P'a wu kaa logo dii ni pii ya Kile Jozaama pu yere li pye pu mu-i we? ¹⁵ P'a ja Kile Jozaama pu yere li pye pyegana leke na we? Fo pu bu pii tun, ma na jo ba l'a ka Kile Kafila wu ni we na: «Piimu p'a ma ni jomoo nizaama pu ni ge, pee pama ya no xuu wu beeri ni.»*

¹⁶ Lee be na sipyii beeri ya ta soo pee Kile Jozaama pu na we. Yee Kile tudunmoo Ezayi be ya fenne jo na:

«Wu Kafoo, joo wu da da

wee wo jomoo nizaama pu na we?»*

¹⁷ Ayiwa, Kile Jozaama pu wo logo funno ni n'a daa ya daa. Pee Jozaama pe, Kirisa kaa pee ya yu.

¹⁸ Ayiwa ne jo, li bu da mu, ta Izirayeli sheen pu ya pee Jozaama pu logo we? P'a pu logo co! Bani li wa Kile Kafila wu ni na:

«Pe jomoo pe ya no

niye ki beeri na.

Pe jomoo pe ya no

fo konoo ki kabaya yi beeri na.»*

¹⁹ Ayiwa, n'a da yi jo sanha jo ta Izirayeli sheen ya jomoo pu naha ce ta? Kile tudunmoo Musa ya fenne li she na Kile ya jo na:

«Yee ya shi wemu wii yafin be-e ge,

ne na ba wee keree nepenen lenye yee ni.

Shi wemu yee ya wii fungongo baa fee ge,

* **10:13** Zhoueli 2:32 kelee Zhoueli 3:5 * **10:15** Ekizode 33:19

* **10:16** Ezayi 53:1 * **10:18** Zaburuu 19:5

nε na ba wee shi we wo
keree pye yee mu loyire.»*

20 Lee bεeri kadugo na Kile tudunmoo Ezayi ya
lowaa ta na li she sanha na Kile ya jo na:

«Piimu bye pu ya nε shaa-i ge,
pee ya nε ja.

Piimu p'a pye pu ya kaa la shishiin shaa
di jε nε shizhaa na-ε ge,
nε nayε she pee na.»*

21 Ga Kile ya jo Izirayeli sheen shizhaa na na:
«Nε na keye sanha yaha

shi wa mu fo na she canja nii li xɔ
Niwewagaa sipyii pu jε pii
ni n'a she fεε.»*

11

Kile ya ta Izirayeli sheen wá fεεfεε we

1 Ayiwa nε jo, ta Kile ya wu sipyii pu wá fεεfεε?
Bada! Bani Izirayeli shen nε bε jε, Ibirayima
kadugo pya wa, na foro Benzhamε wo kpooon li
ni. 2 Sipyii piimu jaha Kile ya bulo fo taashiine li
ni ge, wu ya ta pee wá wε. Kile tudunmoo Eli ya
Kile jεeri Izirayeli sheen feni jεerigana lemu na ge,
yemu Kile Kafila w'a jo yee shizhaa na ge, ta yee
sanha yee kalaa wε? 3 W'a jo: «Wù Kafoo, p'a mu
tudunmoo pu gbo, na ma saraya yi tawoloyo yi bε
ja. Nε yε w'a kori, p'i wa giin p'i nε bε gbo.»* 4 Ga
dii Kile d'a wu joo shoo wε? W'a jo: «Namaa kabofonoo
gbarashuun (7.000) nε yaha nayε mu. Wee wa
shishiin sanha nuguro sin ja yapεεε Baali fεε ni

* 10:19 Duterεnɔme 32:21 * 10:20 Ezayi 65:1 * 10:21 Ezayi
65:2 * 11:3 Saannaa 19:10,14

wε.»* ⁵ Mu li wa niḡaa wo caḡa ḡii le bε ni, Izirayeli nagoo pusamaa nigin nigin wa wà, Kile ya piimu ḡaha bulo na saha ni wuyε pyaa wo niime wu ni ge. ⁶ Ayiwa, Kile bi ta w'a pee ḡaha bulo na saha ni wuyε pyaa wo niime wu ni, wee tuun wu ni lee ya foro puyε pyaa kapyege ni-i de! Ni lee bε wε, niime wu da já bye nige niime wε. ⁷ Yi wa dii wε? Lemu Izirayeli sheen ya zhaa ge, pu ya lee ta wε. Ga Kile ya piimu ḡaha bulo ge, pee ye p'a lee ta. A sipyii pusamaa niwegee di waha. ⁸ Ma na jo ba l'a ka kagana lemu na Kile Kafila wu ni wε na:

«Kile ya pu zɔɔɔ fungɔnyɔ tɔ;
w'a fanfanga pari pu ḡii na
na pu niwegee tɔ

fo na pa nɔ niḡaa na.»*

⁹ A saannaa Dawuda bε di jo:

«Kalenεε yaligee kii p'a li ge,
kee ki pye pu co co tifuuyo,
ni pu co co mεεε,
ni pu ḡugyεεgi yaaya,
kɔnhɔ p'i lee wo saraa ta.

¹⁰ Fanfanga ki pari pu ḡii na,

kɔnhɔ pu ganha ba ḡaa wε!

Kile wu pu tikunḡɔɔ kuri yaha tuun bεeri ni!»*

Shi wusama ya ḡuwuuro ta

¹¹ Ayiwa ne jo, Izirayeli sheen ya kurunḡɔ ge, ta p'a to fεεfεε? Ahayi de! Ga pee wo piinḡε ki funḡɔ ni shi wusama ya ḡuwuuro ta, kɔnhɔ wee shi we wo ḡεḡεen di jé Izirayeli ni. ¹² Ayiwa, ni Izirayeli wo piinḡε k'a pye kaḡunḡɔ a koḡɔ sipyii di kuduun

* 11:4 Saannaa 19:18

* 11:8 Duterεnɔme 29:3

* 11:10

Zaburuu 69:23-24

nigbɔ ta, ni pu dirige w'a shi wusama pye w'a kuduun nigbɔ ta, wee tuun wu ni pu bɛɛri ba jɛri, na guri pa Kile mu do? Ta lee da bye kagbɔɔ na toro kisaŋaa bɛɛri taaan wɛ?

¹³ Yee piimu pu jɛ shi wusama sipyii ge, yee ni nɛ w'a yu nime. Kile w'a nɛ pye tudunmɔ shi wusama mu, a nɛ bɛ shiin di gbɔɔrɔ taha na labye wu na.

¹⁴ Kɔnhɔ lee bu da li na já bye, jɛpɛɛn di jé nɛ wo shi wu sipyii pu ni, fo p'i jɛri kɔnhɔ pii di shɔ pu ni.

¹⁵ Kile na pu yaha kabanugo, a lee di bye kaɲuŋɔ na bɛ le koŋɔ sipyii ni Kile tɛ ni. Wee tuun wu ni Kile ba sɔɔ pu na sanha, na pu yaha pu talɛgɛ ni do? Ma cɛ lee na ba bye kakanhana dɛ, ma na giin wa w'a jɛ na foro xu ni! ¹⁶ Shinmashiime wu bu gan xɔ Kile mu, wusama bɛɛri ya pye fɛɛfɛɛ. Tige niŋɛ bu bye fɛɛfɛɛ, ki geye yi bɛɛri yi jɛ fɛɛfɛɛ.

¹⁷ Izirayeli nagoo pu jɛ ba oliviye tige jɛ wɛ. A Kile di ki geye ya kɔn laha wà, na mu sogi wà ka takɔngɔ ni, mu shi watii shɛn, mu wemu wu jɛ sige wo oliviye tige geŋɛ ge. Kee oliviye tige ki wo niyɛ y'a tɔn pemu taa ge, a pee di ganha na mu bɛ jɔ shaa. ¹⁸ Lee wuu na, oliviye geye yemu p'a kɔn ge, ma ganha ba jɔsanga pyi yee na wɛ. Kee tabaara fungɔngɔ ke bu digi ma mu, m'a yaa na li cɛ na mu ya ta yere ni niyɛ yi ni-i dɛ, ga niyɛ yi y'a yere ni mu ni. ¹⁹ Ma na ba nɛ pye na: «Ta pu ya yee geye yi kɔn laha wà, kɔnhɔ p'i nɛ sogi yi takɔngɔ ki ni wɛ?»

²⁰ Nakaara baa! Yi n'a daa baara wuu na p'a yi kɔn laha wà, na mu sogi wà yi tɛgɛ ma n'a daa wuu na. Ga ma ganha ba jɔsanga pyi wɛ, ta fyagi Kile na!

²¹ Bani Kile bu bye wu ya ta ɲuŋɔ ɲaari oliviye tige see see wogo ki geye yi na wɛ, wu da ga ba ɲuŋɔ

naari mu be na we. ²² Kile ya wu saama pu shee, na wu fariya wu be shee shegana lemu na ge, yi lee wii: Piimu p'a wu koo li yaha ge, w'a wu fariya wu she pee na, na wu saama pu she mu na. Ga fo ma be bu gori yaha pee saama pe ni, lee be we, pu na ba ma be kon laha wa. ²³ Izirayeli sheen be bu pu n'a daa baara ti koo yaha, Kile na ba pu sogi sanha pu talenge ni, bani se wa Kile ni na kuri pu sogi sanha. ²⁴ Mu kunni ya kon laha sige oliviye tige na, na ba sogi oliviye see see wogo ki na, na ta mu ni kee di je tinuyɔ we. Pee piimu pu je oliviye see see wogo ki geye yi ge, ta yee sogomɔ da ba daan sanha xuuni yiyɛ pyaa wo tige ki na we?

Izirayeli na ba juwuuro ta cana ka

²⁵ Ayiwa na cebooloo, ne funɔ ki wa y'i le Kile kanmɔhɔnɔ le ce nime, konhɔ yi ganha ba yiyɛ wii fungɔnyɔ fee we. Izirayeli sheen pii wo niwegee k'a waha, konhɔ shi wusama wo sipyii piimu naha Kile ya bulo ge, pee beeri di fɛnhɛ juwuuro ta. ²⁶ Mu Izirayeli sheen pu beeri da ba shɔ ma na jo ba l'a ka Kile Kafila wu ni we, na Kile ya jo na:

«Siyɔn kulo li ni Shɔvɔɔ w'a da ba foro,

wu na ba Yakuba nagoo pu nahama pu xɔ.

²⁷ Lee wa karijege jomɛɛ ne ni pu te ni,

ne ba pu wo jurumu wu jɔgɔ laha wa tuun wemu ni.»*

²⁸ Ayiwa, Kile wo Jozaama pu wo kabaɔa na, Izirayeli y'a pye Kile wo peen, a yee wo kuduun di foro lee ni. Ga naha bulooro ti wo kabaɔa na, pee kaa l'a dan Kile ni pu sefelee pu wuu na. ²⁹ Bani Kile bu yaaga kemu kan, wu ya kee shuu nige we.

* 11:27 Ezayi 59:20-21; Zheremi 31:33-34

Wu bu ma yiri, w'a ma yiri. Kile ya wu nɔmɛɛ jɛri wɛ. ³⁰ Yee bi ta Kile nɔmɛɛ co taashiinɛ li ni wɛ. Ga nime, Kile ya nuɔɔ jaari yee na, na li kaɔnuɔ pye Izirayeli sheen ya Kile nɔmɛɛ yaha. ³¹ Mu Izirayeli sheen ya Kile nɔmɛɛ li yaha nime lee yahagana li na, kɔnhɔ Kile di nuɔɔ jaari yee na. Ga ba Kile ya nuɔɔ jaari yee na wɛ, mu w'a da ba nuɔɔ jaari pu be na. ³² Bani Kile ya sipyii pu beeri yaha nɔmɛɛyahana li wo fanha ki nɔhɔ ni, kɔnhɔ wu nuɔɔ jaari pu beeri na.

Kile wo tɛhɛnɛ baa sefɛɛɛ te

³³ Ee! Can na tɛhɛnɛ jɛ Kile wo naafuu fɛɛɛ te,
ni wu fungɔngɔ fɛɛɛ te,
ni wu lajɛ wu na wɛ!

Wu kiiri keree k'a ye
sipya fungɔngɔ fɛɛɛ na na kanha!
Sipya da ga j'a wu keree pyegaɔaa cɛ wɛ!

³⁴ «Jɔgɔ wu d'a Kafɔɔ fungɔngɔ cɛ wɛ?
Jɔgɔ wu d'a pye wu yɛrivɔɔ wɛ?

³⁵ Jɔgɔ wu d'a fɛnhɛ yaaga kan wu mu,
kɔnhɔ wu ba kee foo tɔ wɛ?»*

³⁶ Bani yaɔmuyɔ yi beeri y'a foro Kile ni.
Yaɔmuyɔ yi beeri yi jɛ wee gbɔɔɔ ni.

Yaɔmuyɔ beeri yi jɛ wu woyo pɛɛɛ k'a dɛri
wu mɛgɛ na tuun beeri ni, tɛhɛnɛ baa! Amiina.

12

Naarigavono

¹ Lee wuu na na cebooloo, Kile ya niɔnaara temu ta wɛɛ na ge, tee wuu na n'a yi jɛɛri jo yi yiyɛ beeri kan Kile mu ba saraga ni wogo jɛ wɛ, kemu ki jɛ

* **11:35** Ezayi 40:13; Zheremi 23:18

fεεfεε ge. Lee l'a dan Kile ni, lee li jε be sanha Kile-pεεηε ki see see wogo. ² Yi ganha bu yi kapyegee yaha ki pinne nige ni ke koηo ke wogoo ni wε. Ga yi yi yahagana li ηeri na saha ni yi fungoηgō fεεε nivōrō ti ni, kōnhō Kile jidaan nijemε wemu w'a taan, wemu ηo k'a fa ge, y'i wee cε shōonri.

N'a daa fεε ya yaa p'a labye pyi shiizhan

³ Kile ya niime wemu kan nε mu ge, wee gbōōrō ni n'a da yi jo yi bεeri nigin nigin mu jo wa shishiin ganha da wuyε pεε di doro wu ηuηo kana tāan wε. Ga n'a daa we Kile ya kan yi bεeri nigin nigin mu ge, yi yiyε tirige, y'i da wee wo ηuηo kana wo keree pyi. ⁴ Sipya bεeri ceepuuro ti jε ni yatenyε niηehaye ni, ga yatengε ka bεeri ni ki nibyii li jε. ⁵ Mu wēe be ya ηehε, ga wēe bεeri di jε ceepuuro nigin Kirisa wo kariηεεge ki ni. Wēe bεeri nigin nigin wu jε wu ceepuuro ti yatenyε ya. ⁶ Loolodahaa kiimu Kile ya kan wēe mu na be ni wu niime wu ni ge, kee tuuyo ya ηehε, kōnhō wēe di da Kile wo labye wu pyi ni kee ni. Li bi jε na Kile tuduro pyi, ta tee pyi ni ma wo n'a daa wu ηuηo kana li ni! ⁷ Li bi jε na kapyenεε pyi ma sipyijii mu, ta kee pyi! Ma wuu li bi jε na sipyii kalaa, la le mayε ni ma da pee kalaa! ⁸ Wemu w'a Kile Kafila yεε pyi ge, weefōō w'a lee pyi! Wemu jε sipyii kanvōō ge, weefōō w'a sipyii kaan ni funvahaηa ni! Wemu wu jε ηahagbaa fεεε na ge, weefōō w'a tee pyi xuuni! Wemu wo loolodaa li jε na ηuηo ηaari ge, weefōō w'a lee pyi ni fundanga ni!

N'a daa fεε ya yaa na ηaari taanηεεge ni

⁹ Yi ganha ba yi taanηεεge pyi ni shuun shuun juuro ni wε! Yi kakuuηōō yaha k'i bye yi tanhaηa

keree, y'i n̄or̄o yaha xuuni kasaan̄aa na y'a byi!
 10 Y'i daan ni yiyε ni xuuni ba cebooloo jε wε! Yi da yiyε shaanri gb̄or̄o daha na yi sipyijii na! 11 Yi la le yiyε ni, yi ganha bu da bye saa fεε wε! Yi da kapyenεε pyi Kaf̄o mu ni yi z̄ol̄o pu bεeri ni! 12 Yi fundanga ta yi tadar̄a ki wuu na, yi pye kanhama sorovεε, y'i sam̄oh̄or̄o le yiyε ni jεrεgε feni! 13 Y'a n'a daa fεε cebooloo pu t̄eri pu da pu mago keree yari, yi da nabuun bε tirige! 14 Piimu p'a yi kana ge, yi da duba pyi pee mu! Y'a duba pyi, yi ganha ba lan̄i pyi wε! 15 Piimu pu jε fundanga na ge, y'a fundanga pyi ni pee ni shiizhan, piimu p'a m̄ehεε suu ge, y'a m̄ehεε suu ni pee bε ni! 16 Yi yi funḡonȳo yaha y'i bye ninuȳo, yi ganha bu da tabaara yaha ti jé yi ni wε! Ga piimu p'a puyε tirige ge, yi fara pee na! Yi ganha ba yiyε wii funḡonȳo fεε-i dε!

17 Wa bu kakuun̄o pye wa na yi ni, yi ganha bu kakuun̄o la taga lee kakuun̄o le foo t̄o wε! Yi la le yiyε ni yi da kasaan̄aa pyi sipyii pu bεeri jaha t̄aan!
 18 Yi la le yiyε ni y'i da yi se bεeri pyi, k̄onh̄o j̄arij̄e di bye yi ni sipyii pusamaa bεeri t̄e ni, lee bu da li na da já bye! 19 Na taan̄jiinεε, yi ganha ba yi loyirigee niinε wε, ga yi lee yaha Kilε ken̄ε ni! Bani l'a ka Kilε Kafila wu ni na:

«Nε w'a da ba yee wo loyirigee ki k̄ori,
 na pu wo jurumu wu foo t̄o pu mu.

Kaf̄o Kilε w'a jo mu.»*

20 Kilε Kafila w'a li shε sanha na:

«Ma bu ma p̄en kuugo wo ja,
 wu kan wu li,
 ma bu wu waga wo ja,

* 12:19 Talen̄εε 20:22

wu kan wu gba.
 Ma ba lee pyi,
 l'a bye kanna naganhaa
 m'a deri wu ገገጋ ni.»*

²¹ Ma ganha bu kakuuyo yaha yi ma tēhenē ta wē,
 ga la le mayē ni m'a se ta kakuuyo yi na kasaanጎaa
 wo bye funጎ ni.

13

N'a daa fēē ya yaa na kuu fanhafēē mu

¹ Ayiwa, sipyii bēeri ya yaa na kuu fanhafēē mu,
 bani fanha ka shishiin ገገ kemu ya foro Kilē ni wē.
 Piimu pu ገገ fanhafēē pu ge, Kilē w'a pu tenገ. ² Lee
 na sipya wemu w'a fanha ገጋmēē she ge, Kilē ገጋmēē
 weefጋ ya she. Piimu shiin pu wa fanha ki ገጋmēhēē
 shege ge, Kilē wo kiiri wu pee wa gilee na zhaan
 puyē ገገጋ ni. ³ Ma ba kasaanጎaa pyi, mu kafyana
 ገገጋ ገገ fanha na wē. Ga ma ba kakuገጋ pyi, lee
 li da ma pye ma na fyagi fanha na. Ma funጎ bi ገገ
 nago ma ganha ba fyagi fanha na wē, wee tuun wu
 ni ta kasaanጎaa pyi. Ma ba kasaanጎaa pyi, fanha ki na
 da ma sጋni. ⁴ Labye wemu fanhafēē p'a byi ge, Kilē
 mu p'a wu pyi yeeyē pyaa ki wo laጎ kaa na. Ga ma
 bu kakuገጋ pye, ta fyagi pu ገaha na dē, bani yalጋyጋ
 ye yi wa pu mu ge, yee wa pu mu tawaga ni wē.
 Kilē wo labye p'a byi. P'a kakuubyii wo kakuuyo
 yi fጋhጋ tጋni pu mu, na pu kuuni. ⁵ Lee wuu na
 y'a yaa na kuu fanha ki mu. Fanha k'a kanhama
 pemu nጋni yi na ge, yi ganha bu guu ki mu pee wo

* **12:20** Lee kጋri ገገ: Ma ba kasaanጎaa pyi ma pēen na, kakuገጋ
 kiimu p'a byi ma na ge, kee na pu pye p'a shiige. Ekizode 23:4-5;
 Talenē 25:21,22

ñii fyaara yε wuu na wε, ga yi kuu pu mu. Bani y'a li cε yi zɔlɔ pu na na kasaana li ñε lii.

⁶ Lee wuu na bε yee ya munaa pεrεmε kaan. Bani Kilε wo kapyebyii pu ñε fanhafεε. P'a puyε pɔ wee labye we kaa na. ⁷ Ayiwa, sipya wemu ya yaa ni lemu ni ge, y'a lee kaan wee mu. Wemu w'a munaa pεrεmε pu shuu ge, y'a pee kaan wee mu. Wemu w'a katahaṅaa ki wo wari wu shuu ge, yi da wee bε kaan wee mu. M'a yaa na fyagi wemu na ge, ma da fyagi wee na. M'a yaa na gbɔɔrɔ tɛri wemu na ge, ma da gbɔɔrɔ tɛri wee na.

Taanṅεεge ya yaa na pye n'a daa fɔɔ ni wu sipyinjii tɛ ni

⁸ Ayiwa, kaa lemu wo foo l'a yaa na pye yee na ge, lee ñε yi sipyinjii wo taanṅεεge. Sipya wemu wo sipyinjii kaa l'a dan wu ni ge, weefɔ w'a Kilε wo saliya wu bɛeri ñɔ fa. ⁹ Bani saliya wu ñɔmehεε kiimu k'a yu na: «Ma ganha ga dɔdɔrɔ pye wε, ma ganha ga sipya gbo wε, ma ganha ga nagaara pye wε, ma ganha ga ñii yeege wa yaaga fɛni wε,» kee ñɔmehεε kee, ni saliya wu ñɔmehεε kisaṅaa bɛeri ki wa le ñɔmεε nigin we funṅɔ ni na: «Ma sipyinjii di daan ma mu ba mayε pyaa ki ñε wε.» ¹⁰ Ma sipyinjii bu daan ma mu, mu da ga kakuunɔ pye wu na wε. Lee wuu na ma sipyinjii bu daan ma mu, Kilε wo saliya wu bɛeri koo m'a ñaari.

Na foro womɔ wo keree ki bɛeri ni

¹¹ Ayiwa, y'a yaa na pe jomɔ pe jateni, bani tuun wemu ni wu ñε nime ge, yiyε pyaa k'a wee cε. Yi ñɛduun w'a nɔ nime ṅmunumɔ pu na, bani caṅa ñii lemu ni wèe ya dà Yesu na ge, ñuwuuro ti wo caṅa ñii l'a wèe tɛṅε nime na toro lee caṅa ñii le

na. ¹² Piige ki jeri w'a toro de! Nimugujɔ w'a teɛɛɛ. Kapyeguujɔ kiimu bɛeri w'à byi womɔ ni ge, wu kee bɛeri jɔ yaha fɛfɛɛ, wu gbegele wu da jaari kɛngɛ ki na. ¹³ W'a yaa na wu jaarigana li tii, na li fiinɛ ba w'a keree pyi caɲa ni wɛ. Wu ganha bu da wuyɛ yaha ligbɔhɔ yɛ na di kasa ye wɛ. Wu da wuyɛ kasɛri singbaa na, ni dɔdɔɔɔ, ni kaakaara, ni yokɔɔnɔ, ni jɛpɛɛn. ¹⁴ Yi Kafɔɔ Yesu Kirisa le yiyɛ na ba fadenɛ jɛ wɛ, yi ganha bu ceepuuro la keree jaaha tenɛ wɛ.

14

Wu ganha ba wu cebooloo jaagi wɛ

¹ Piimu wo fanha k'a cɛɛ n'a daa ni ge, yi sɔɔ pee bɛ na, yi pu co jɔ! Yi ganha ba zɔjuuro pyi wɛ!

² Sipyii pii wa dɔ li na na jɔyaliye bɛeri yi jɛ niliye. Ga piimu wo fanha k'a cɛɛ n'a daa ni ge, pii wa pee ni, pee ya li ta na faa yanmuyɔ yɛ y'a yaa na li.

³ Piimu p'a jɔ yaliye yi bɛeri li ge, pee ya yaa p'a pii pu fanri wɛ, piimu pu jɛ pu ya yi bɛeri li-i ge. Piimu pu jɛ pu ya yi bɛeri li-i ge, pee bɛ ganha ba yi bɛeri livɛɛ pu jaagi wɛ. Bani Kilɛ ya sɔɔ pu na. ⁴ Jɔgɔ mu di jɛ fo mu w'a watii wo kapyebye jaagi wɛ? W'a to la, w'a yere la, wu kafɔɔ wu mu lee wa. Ga wu na ba yere bɛ, bani se wa Kafɔɔ Kilɛ ni na baraga le wu ni.

⁵ Pii bɛ wa caya ya pɔɔɔɔ ya na, na ta caya yi bɛeri di jɛ nigin pii bɛ mu. Wa bɛeri wu sɔɔ wu fungɔngɔ na, wu ganha bu nakaara le ki ni wɛ!

⁶ Wemu w'a caya ya pɔɔɔɔ ya na ge, Kafɔɔ mu w'a lee pyi. Wemu bɛ w'a jɔyaliye yi bɛeri li ge, Kafɔɔ mu wu bɛ ya lee pyi, bani w'a li baraga teri Kilɛ

na. Wemu be wu je wu ya jɔyaliye yi beeri li-i ge, Kafɔɔ mu wu be ya li pyi, na li baraga be teri Kile na. ⁷ Wèe wa shishiin ya niifere pyi wuyɛ wuu na wɛ. Wèe wa shishiin di ya xhuli be wuyɛ wuu na wɛ. ⁸ Wèe bu bye niifere ni, Kafɔɔ wuu na wèe je tee niifere te ni. Wèe bu xhu, Kafɔɔ wuu na wèe ya xu. Lee wuu na wèe ya pye ni na la, wèe ya xu la, Kafɔɔ wuu wèe je. ⁹ Lee l'a li pye Kirisa ya xu, na je na foro xu ni, kɔnhɔ wu bye xuu ni wyii beeri wo Kafɔɔ.

¹⁰ Mu kunni, jaha na mu di ma ceboro jaagi wɛ? Mu be, jaha na mu be di ma ceboro kaa yu wɛ? Na ta Kile di wa da ba she kiiri kɔn wèe beeri nigin nigin na. ¹¹ L'a ka Kile Kafila wu ni na:

«Kafɔɔ w'a jo mu:

Nɛ je ni na.

Sipyii pu beeri

p'a da ba nuguro sin nɛ fɛɛ ni.

Sipyii pu beeri

p'a da ba Kile sɔ ni pu nilee ni.»*

¹² Mu wèe beeri nigin nigin wu da ba wùyɛ pyaa kapyegeɛ tɔrɔ Kile jaha tɔan.

Wù ganha ba wù cebooloo juyɔ kyɛɛgi wɛ

¹³ Lee wuu na, wù ganha ba wùyɛ jaagi nige wɛ! Ga yi la le yiyɛ ni, kaa lemu beeri l'a da já yi ceboro wa tɔɔgɔ le kakuunɔ ni, kelee na wu juyɔ kyɛɛgi ge, yi ganha ga lee la shishiin pye bada wɛ! ¹⁴ Nɛ li cɛ, na dà be li na wù Kafɔɔ Yesu baraga ni jo jɔyaliye beeri yi je fɛɛfɛɛ. Ga sipya wa bu ka wii na kee k'a nɔhɔ, kee shiin k'a nɔhɔ weefɔɔ mu. ¹⁵ Ga ma

* **14:11** Ezayi 45:23

ceboro ba jɔyalige kemu tanha, mu ba kee li wu jii na, lee di ya be wu mu wε, m'a taanηεεge ki koo yaha. Sipyawemu wuu na Kirisa ya xu ge, ma ganha bu da ma yaligee keree taga wee pye wu fo jii sicuumo ni jiga na wε. ¹⁶ Keree kiimu k'a jɔ yee mu ge, kee ya yaa na pye kaɲuɲɔ watii di fanhara shan yi na wε. ¹⁷ Bani Kile wo saanra ti kaɲuɲɔ jε yaligee ni yagbaya wε. Ga fo tiime, ni janiɲε, ni fundanga kemu fεfεεε Munaa ya gaan ge. ¹⁸ Sipyawemu w'a Kirisa wo labye wu pyi ni kee fungoɲɔ ki ni ge, weefo w'a dan Kile ni; sipyii be na ganha na wu mesaana yu.

¹⁹ Lee wuu na na cebooloo, keree kiimu ki jε janiɲε wogoo, ki d'a noho na se ni wu beeri wo n'a daa wu ni jaha na ge, wu la le wu da kee pyi! ²⁰ Ma ganha ba yaliye keree taga da Kile wo labye wu kyεεgi wε. Can na jɔyalige beeri ki jε fεfεεε. Ga yalige kemu wo li bu da lee na da ma ceborotoɲɔ le kakuuno ni, kee wo li w'a kolo ma mu. ²¹ Lee wuu na ma bu ja xaara yaha wa, ma ya ti xaa wε, ma bu ja sinme yaha wa ma ya pu gbuu wε, kaa beeri li da ja ma ceborotoɲɔ le kakuuno ni ge, ma bu ja kee beeri ja na ki yaha wa, lee ya jɔ.

²² N'a daa wemu wu wa ma mu ge, wee mara yaha Kile jaha taan. Sipyawemu w'a yalige wii na k'a jɔ, na ki li, na ta nakaara ta shishiin ya ta wu zo wu ni-i ge, wee jε duba pya. ²³ Ga, wa ba yalige ka li, na ta nakaara di jε wu zo wu ni ki keree na, weefo ya jaagi. Bani kaa w'a byi wuyε pyaa ya da lemu na na l'a saha wε. Kaa beeri sipya ya byi mayε pyaa di ya da li na na kasaana li jε li-i ge, jurumu wu jε were.

15

Wù pye Kirisa taannivεε

¹ Wèe piimu wo niyε y'a curi n'a daa ni ge, wèe ya yaa na pusamaa wo keree xu, pee piimu wo fanha k'a cèε n'a daa ni ge. Wu ganha ba wùε pyaa wo nidaan keree pyi wε. ² Wèe bεeri nigin nigin w'a yaa na wù sipyihii wo nidaan keree pyi, puyε pyaa ki wo nɔ kaa na, kɔnhɔ pu niyε di juri n'a daa wu ni. ³ Bani Kirisa bi ta na wuyε pyaa wo nidaan keree shaa na byi wε. Ga l'a pye ma na jo ba l'a ka Kilε Kafila wu ni wε na: «Piimu p'a mu fanha ge, nε nɔ nɔ ni pee wo fanhara t'a to.»* ⁴ Keree kiimu bεeri k'a ka Kilε Kafila wu ni fo taashiinε li ni ge, kee bεeri ya ka kɔnhɔ k'i wèe kalaa loxulo ni, wù logoo di jinε kɔnhɔ wù tadanɔ ta. ⁵ Kilε wemu w'a loxulo kaan wèe mu ge, Kilε wemu w'a se kaan wèe mu lowaa funɔ ni ge, wee wu bε yaha wu bye wù tε ni, ma na jo ba Yesu Kirisa funɔ wa li pye pyegana lemu na wε. ⁶ Kɔnhɔ wù bεeri di binne wù mujonɔɔ ki pye nigin, wù To Kilε sɔ, wee wemu wu nε wù Kafɔɔ Yesu Kirisa To wu ge.

Sipyii pu bεeri wuu na Kirisa ya pa

⁷ Kirisa ya yee co cogana lemu na ge, yi bε pu yiyε co mu lee cogana li na! Lee l'a pεεnε teri Kilε mεge na. ⁸ Nε kunni wa da yi jo can na jo Kirisa ya pa na ba bye Kilε wo kapyebye Yawutuu pu mu. Keree kiimu wo nɔmεhεε Kilε bi lɔ pu sefεεε pu mu ge, a wu ba kee keree kii pye, na li shε lee funɔ ni na nɔmεε fɔɔ wu nε Kilε. ⁹ Ba w'a pa wε, a shi wusama

* 15:3 Zaburuu 69:10

bε di Kile sɔ lee wuu na, wu saama pu wuu na, ma
na jo ba l'a ka Kile Kafila wu ni wε na:

«Lee wuu na n'a da ba ma sɔ
shɪ wusama tε ni,
n'a da ba yogo cee ma mu,
di ma mεgε ki pεlε.»*

10 L'a ka sanha Kile Kafila wu ni na:
«Yee shɪ wusama sipyii pu bεeri,
yi pinne funṅɔ taan ni Kile wo sipyii pu ni!»*

11 L'a nɔhɔ ka sanha Kile Kafila wu ni na:
«Yee shɪ wusama sipyii bεeri,
y'a Kafɔɔ sɔni.
Sipyii pu bεeri p'a wu sɔni!»*

12 A Kile tudunmɔɔ Ezayi bε di jo:
«Sipyɔ wa na ba foro
Zheze* wo kadugo nagoo pu ni,
wee na ba bye shɪ wu bεeri bε ṅunṅɔ ni.
Wu na ba bye shɪ wu bεeri wo tadanɔ.»*

13 Kile wemu wu ṅε tadanɔ kanvɔɔ sipya mu
ge, wee wu yi bεeri ṅi fundanga ni ṅaṅiṅε na n'a
daa funṅɔ ni, kɔnhɔ y'i tadanɔ ta fo xuuni Fεfεere
Munaa li gbɔɔrɔ ni.

Pɔli wo labye wu pyegana

14 Na cebooloo, nεyε pyaa ya li cε na fiinne jo yee
fungeree ki ṅε na kasaanɔa pyi. Lajε tuugo bεeri ki

* 15:9 Zaburuu 18:50 * 15:10 Dutereṅome 32:43 * 15:11

Zaburuu 117:1 * 15:12 Zheze: Wee ninumɔ p'a byi Izayi.

* 15:12 Ezayi 11:1,10

jε yee mu. Yee na zii já da lowagaa kaan be yiye mu n'a daa wu shizhaa na. ¹⁵ Ga lowaa funḥo ni nε be ya keree kii ka yee mu tεye ya ni na wo seme wu ni, di yi funḥo to kee na. Nε lee pye bani Kile ya niime kan nε mu, ¹⁶ kḥnhḥ nε bye Yesu Kirisa wo kapyebye shi wusama niḥe ni, shi wemu jε Yawutuu shi wε. Labye wemu Kile ya kan nε mu ge, nε wee labye we pyi ba saraya ḥaha shḥnrivḥo jε wε, na Kile wo Jozaama pu yu, kḥnhḥ yee piimu pu jε shi wusama ge, yee kaa di daan Kile ni, y'i bye Kile wuu, y'i bye fεfεε Fεfεεε Munaa li gbḥḥo ni!

¹⁷ Lee wuu na, labye we nε byi Kile mu ge, nε na já naye pεle wee labye we wuu na Yesu Kirisa wo kariḥεεε ki funḥo ni. ¹⁸ Nε da ga lowaa ta di jo kaa la shishiin shizhaa na ni Kirisa ya lemu pye nε keḥε kurogo wε, kḥnhḥ shi wusama be di Kile ḥḥmεε co. W'a nε tεge na ḥḥjomḥ, ni na kapyege ni, ¹⁹ Kile Munaa li baraga ni, lee lemu wo sefεεε t'a ḥaha shεshεεε ni kakanhaḥaa pye ge. Mu nε Kirisa wo Jozaama pu yeε li pye xuu wu bεeri ni, na li ḥḥ kḥn Zheruzalemu ni wu tḥan kulogoo ki bεeri na, fo na she nḥ Iliri fiige ki na. ²⁰ Xuu wemu wu jε Kirisa mεge sanha yiri ḥa wḥ-ε ge, nε funḥo bye nε w'a Jozaama pu yu xuu watii ni ni wee xuu we be wε, kḥnhḥ watii ganha bu she da w'a wu wo labye nḥḥo teḥε xḥ wḥ, a nε she na wo wu pye wee ḥḥḥo ni wε. ²¹ Ma na jo ba l'a ka Kile Kafila wu ni kagana lemu na wε na:

«Piimu bi sanha wu mεge logo ḥa bada wε,
 pee na ba wu ḥa.

Piimu bi sanha wu kaa logo ḥa bada wε,

pee na ba yi naha ce.»*

Pali funɗo wa wu she Oromɛ ni

²² Ayiwa, kee keree kii k'a ne naha kon tegeɛɛ niɲehɛɲɛɛ ni, ne da zhe foro yee yiri we. ²³ Ga nime ne wo labye w'a xo yee fiye yi ni. Ma na jo li yee wa nehe, ne bi giin na she yee yiri tegeɛɛ kii ni. ²⁴ Wee tuun wu ni, ne giin di ba dorɔ yi yiri na nigariwo Esipani fiige ki ni. Di bu she yi la xo jeri, yi na na tege, na na yaha no na tashɛɛ ni. ²⁵ Ga nime, Zheruzalemu ni di wa se di zhe ma yara la kan n'a daa fee pu mu. ²⁶ Bani Masedoni fiige ke ni Akayi fiige ki n'a daa fee p'a li kon puyɛ funɗo ni, na pu keye wa yiyɛ na na tun Zheruzalemu wo n'a daa fee la baa fee pu mu. ²⁷ Lee l'a bi sii taan pu mu, ga na noho pye be sanha pu nibyii. Bani ni shi wusama be d'a taa ta Yawutuu pu wo Kile wu keree ki ni, pu be ya yaa na Yawutuu pu tege ni pu keɲɛ yanmuyɔ ni. ²⁸ Ne bu she kee keree kii shonri xo, na wee wari we kan pu mu, na nigariwo Esipani ni n'a da dorɔ yi yiri wa. ²⁹ Ne li ce jo ne ba se yee yiri jo Kirisa wo niime wu nigbo ni n'a da zhe.

³⁰ Ayiwa na cebooloo, na yi jɛeri Kafɔ Yesu Kirisa wuu na, ni Kile Munaa li wo taanɲeege ki wuu na, jo zhaanra temu n'a leni ge, yi na tege tee na ni Kile-ɲerege ni, ³¹ konho piimu ɲe Kiriceen Zhude fiige ki ni we, di sho pee na. Wari we be n'a gaani di zhe gan Zheruzalemu n'a daa fee pu mu ge, pu be di she wee sho ni fundanga ni. ³² Lee funɗo ni, Kile bu soo ne na ba she no yi yiri ni fundanga ni, ne na ba taanmono be ta, na ɲmo jeri yi yiri wa.

³³ Najɲɛ fɔo Kile wu fara yi beeri na. Amiina.

* 15:21 Ezayi 52:15

16

Pəli fə mujuu

¹ Ayiwa, n'a da wù ceboroshə Febe kaa jo yi mu jo sipyisaama wu ɲε wii. Sankere wo egilizi wu kapyebye wa wu ɲε wii. Wu ba nə wà yi yíri, ² y'i wu co ɲə xuuni wù Kafəə wo kariɲεεge ki wuu na! N'a daa fεε ya yaa ni baraga kemu ni ge, yi kee taha wu na! Wu mago ba yere yaaga bεeri na, yi wu tεge wu kee ta! Bani w'a cebooloo niɲehemεε tεge, w'a nεyε pyaa ki bε tεge.

³ Yi Pirisili ni wu poo Akilasi shaari! Nε kapye-byenii

pu wa pii Yesu Kirisa wo kariɲεεge ki funɲə ni.

⁴ Pee p'a nε shə, fo jεεε la kaa ya fə puyε pyaa munahaa di gori li ni. Nε ye nigin ya ta pu shaari wε,

ga shi wusama wo egilizii pu bεeri p'a pu shaari.

⁵ N'a daa fεε piimu bεeri p'a puyε pinnεε pee yíri ge, yi pee bεeri shaari!

Yi na taanɲii Epayinεti bε shaari! Wee w'a pye shenshiimε na səə Kirisa na Azi fiige ki ni.

⁶ Yi Mariyama bε shaari, wee wemu w'a labye niɲehemε pye yi mu ge.

⁷ Yi Andoronikusi ni Zhuniyasi ye shaari! Pee ɲε na

shi shεen, na nəhə pye na kaso pyenii bε sanha.

Pu bε kaa ya cε fo xuuni tudunməə pu tε ni, pu da nəhə dà bε Kirisa na nε ɲaha na.

⁸ Yi Anpiliyasi shaari, nε taanɲii wu ɲε wii Kafəə wo kariɲεεge ki funɲə ni.

⁹ Yi Urubən shaari, wee ɲε wù labyenii Kirisa wo

- karijɛɛge ki ni. Yi na taanɲii Sitasisi shaari!
- 10 Yi Apɛlesi shaari, wee nɔhɔ ya wolo xuuni
Kirisa mɛge ki wuu na, ga, a wu mɛsaɲa ta.
Yi Aritobuli puga shɛɛn pu shaari!
- 11 Yi Hɛrɔdiyɔn shaari, na shi shɛn we.
Narisisi puga shɛɛn piimu pu ɲɛ Kafɔɔ wo karijɛɛge
ki ni ge, yi pee bɛ shaari!
- 12 Yi Tirifɛnɛ ni Tirifozi shaari, pee cɛɛ shuun we,
pee ya puyɛ pɔ Kafɔɔ wo labye wu na.
Yi wu ceboroshɔ wu taanɲii Pɛrisidi bɛ shaari,
wee bɛ ya la pye xuuni Kafɔɔ mu.
- 13 Yi Urufusi shaari, Kafɔɔ ya wemu ɲaha bulo ge.
Yi wu nu wu bɛ shaari,
wee wemu nɛ ya wii na nu ge.
- 14 Yi wu fɔ kan Aɛnkirite ni Filegɔn ni Hɛrimɛsi ni
Patorobasi ni Hɛrimasi mu! Wu cebooloo
piimu
bɛ pu wa pu yiri ge, yi wu fɔ kan pee bɛ mu!
- 15 Yi wu fɔ kan Filologi ni Zhuli mu, ni Nɛɛ ni wu
ceboroshɔ, ni Olɛnpe. N'a daa fɛɛ piimu bɛɛri
pu wa pu yiri ge, yi pee bɛ shaari.
- 16 Y'a yiyɛ shaari ni fɛfɛɛɛ taanɲɛɛge fɔ ni!
Kirisa wo egilizii pu bɛɛri ya yi shaari.

Yɛɛ lemu Pɔli ya pye ge

17 Ayiwa na cebooloo, kalaa wemu yee ya ta wɛɛ
mu ge, piimu p'a wee she, na ganha na n'a daa fɛɛ
pu waagi, na pu ɲuyɔ kyɛɛgi ge, na yi ɲɛɛri jo y'a
yiyɛ kasɛri pee na. Yi sii laraga yaha pu mu! 18 Bani
pee sipyii pii ɲɛ wu Kafɔɔ Kirisa wo kapyɛbyii wɛ,
ga pu yacɛɛɛ tɔɲɲɛ pu ma zhaa. Sipyii piimu
pu ɲɛ pu ya n'a daa wu keree cɛ xuuni-i ge, p'a
ganha na ɲɔtanga jomɔ ni kafila lɛlɛɛgeɛ taga na

pee faanna. ¹⁹ Ga yee kunni, yee ya Kile jomεε co cogana lemu na ge, sipyii pu beeri wa lee ce. Lee wuu na ne funḥo taan xuuni yee shizhaa na. Na funḥo ki wa y'i bye fungonyo fee, yi da kasaanaa pyi, y'i bye feefee, kakuunḥo la shishiin ganha ba jaa yi nibyegee ki ni we.

²⁰ Ayiwa, jeri funḥo ni jariḥe fḥo Kile w'a da ba Shitaanni wo sefeeεε ti beeri kyεεgi na yeege yi tḥoḥo ni. Wū Kafḥo Yesu Kirisa wu niimeε kan yi mu!

²¹ Na kapyebyenii Timote ya yi shaari, ni na cebooloo Izirayeli sheen, pee piimu pu je Lusisi, ni Zhasḥn, ni Sosipateri ge, pu be ya yi shaari.

²² Ayiwa, Teritusi wemu w'a we seme we ka ne mu ge, wee be ya yi shaari Kafḥo wo kariḥεεge ki ni. ²³ Na jatigina Gayusi ya yi shaari. Wee wu je egilizi wu beeri jatigi. Erasiti wemu wu je Kulo li wariyahama wu ge, wee ni wū ceborona Karitusi ni, pee be ya yi shaari. [²⁴ Wū Kafḥo Yesu Kirisa wu niimeε kan yi beeri mu! Amiina.]

Pḥli ya Kile so

²⁵ Kile Jozaama pemu wo yeεε ne pye Yesu Kirisa keree na ge, se wa Kile ni wu baraga le yee ni pee shizhaa na. Lee kaḥmḥḥḥo le l'a foro kpeεεge na. Li niḥmḥḥḥo ki bye fo yee niḥεḥεεε. ²⁶ Ga lee ya foro nimeε kpeεεge na, Kile tudunmḥo pu wo kafila nigama wu funḥo ni. Lee ya pye na saha ni Kile kodayi wu wo jomεε ni, kḥḥḥo shi wusama beeri di Kile wo Jozaama pu logo, p'i dā Yesu na, p'i wu jomεε co.

²⁷ Kile ye nigin wu je fungḥḥḥo fḥo. Nḥḥḥo w'a dεri wu meεε na tεḥεεε ba Yesu Kirisa gbḥḥḥo ni. Amiina.

KARINĒĒGE NŌMĒE NIVONŌ
New Testament and Shorter Old Testament in
Senoufo, Mamara

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mamara S noufo (S noufo, Mamara)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

  2014-08-10, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

85728ed7-78f8-58e8-8967-0e976c0c2423